

Gildebrief

18e jaargang no. 2
15 juni 1999

DE GILDEBRIEF

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde Vrijwillige Molenaars (GVM). Het blad verschijnt vier keer per jaar en wel in de maanden maart, juni, september en december. De oplage is 1950 stuks.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor de inhoud van het blad, met uitzondering van de artikelen van het bestuur van het GvVM. De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst, maar zij behoudt zich het recht voor artikelen niet, gedeeltelijk of gewijzigd te plaatsen.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen, die gelieerd zijn aan 'de molenwereld', bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Advertentietarieven zijn op het redactieadres verkrijgbaar.

Bestuur van het GVM

G. (Gerard) Sturkenboom, voorzitter
Bisschop Arnoutlaan 14
5591 BL Heeze, tel. 040-2262602

B.A. (Boudewijn) van Weel, secretaris
Nwe Bussummerweg 92
1272 CK Huizen, tel. 035-5251695

G.W.M. (Gerard) Barendse, penningmeester
Beatrixstraat 79
2685 BH Poeldijk, tel. 0174-245580

A. (Bert) van Uffelen, examencoördinator
Valkenlaan 8
7905 AA Hoogeveen, tel. 0528-271991

A. (Andreas) de Vos, contacten afdelingen
Meyersloot 35
1831 EB Koedijk, tel. 072-5617648

twee vacatures

Ledenadministratie GVM

E.N. (Eveline) Pouw-Schipper
Zwarteweg 70
1412 GE Naarden, tel. 035-6945428

Rekeningnummer GVM

Postbank(giro) 2144780 ten name van het
Gilde van Vrijwillige Molenaars te Poeldijk

'Molenbiotoop'-aangelegenheden

Meldpunt: De Hollandsche Molen
Sarphatistraat 634,
1018 AV Amsterdam
telefoon 020-6238703
telefax 020-6383319

Gildeverzekeringen

Contactpersoon: J. (Jan) van Loenen
Arendshorst 34
3772 RV Barneveld, tel. 0342-400630

Bliksemafleidercontrole

Contactpersoon: D.J. (Dick) Abelskamp
Laan 1940-1945 2
7231 GL Warnsveld, tel. 0575-525068

Redactie Gildebrief

P.J. (Peter) de Moes, J. (Jan) van der Vlies,
G.J. (Gerrit) Pouw, *vacature*

Redactieadres: p/a J. van der Vlies,
Maaskade 77a, 3071 ND Rotterdam,
tel. 010-4112299

IN DIT NUMMER

pagina

't Gaande werk	1
Molens zijn millenniumproof	1
In memoriam	2
De duizendste geslaagde!	2
Jaarverslag 1998 van het GVM	3
Mededeling van de redactie	6
Aanvullingen en wijzigingen biotoopwachterslijst	7
Van brandstichting, samenwerking en plezier	8
Opleiding tot vrijwillig molenaar in Limburg	9
Friese reacties op de modulaire examenopzet	11
Overijsselse Molendag 1999	13
Westlandse molendag 1999	13
Open Dagen Oost-Groninger Molens	14
Nieuws over houtzaagmolen De Ster in Utrecht	15
Langs molens aan de IJssel	15
Kritiek op het NMD-affiche	17
Een uitzonderlijke NMD op De Zwaluw	
te Hoogeveen	18
Biotoopprijs 1998 voor de gemeente Almelo	19
Korte berichten, oproepen, aanbiedingen	20
Over de neiging van molens "uit zichzelf" ruimend om te kruien	22
Melick heeft na 54 jaar z'n Prins Bernhardmolen terug	22

Bij de voorplaat:

Molen De Vrienschap te Bleskensgraaf in gelukkiger dagen.

Bij de achterplaat:

De nieuwe Prins Bernhardmolen van Melick

Kopij voor het volgende nummer moet vóór
1 augustus 1999
in het bezit zijn van de redactie

Wie kopij op diskette aanlevert, gelieve dit te doen in
WP 5.1 of WP 6.0.

© 1998 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotoko-
pie, microfilm, elektronische gegevensverwerking of op
welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toe-
stemming van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Nwe
Bussummerweg 92, 1272 CK Huizen.

Helaas moet ik deze keer beginnen met de informatie, dat de bestuursleden Tinus Verwijmeren en Henk Demoet zich kort na elkaar - om persoonlijke redenen - met onmiddellijke ingang hebben teruggetrokken als bestuurslid. Beiden waren nog maar kort bestuurslid: Tinus vanaf 1998 en Henk vanaf 1997. Uiteraard betreurt het bestuur het aftreden van beide collega-bestuursleden. Vanwege hun taken (Tinus was vanwege zijn publiciteitstaak lid van o.a. de redactie van de Gildebrieff, van de lesstofcommissie en de werkgroep Nationale Molendag; Henk was de opleidingsverantwoordelijke binnen het bestuur) verrichtten zij veel werkzaamheden. De overige bestuursleden moeten die nu naast hun eigen werkzaamheden uitvoeren.

Het moment van hun aftreden komt hoogst ongelegen; Tinus heeft het bestuur kort voor de jaarvergadering geïnformeerd, Henk heeft dit enkele weken nadien gedaan. Nieuwe bestuursleden worden volgens de statuten door de ledenvergadering benoemd, die normaal gesproken slechts 1x per jaar wordt gehouden. Het bestuur beraadt zich uiteraard over de ontstane situatie en zal op korte termijn naar kandidaat-bestuursleden voor de ontstane vacatures op zoek gaan. Hierbij wil ik in ieder geval, namens het bestuur, beiden bedanken voor hun inspanningen voor het Gilde. Ondanks hun korte zittingsperiode was hun bijdrage binnen het bestuur al groot!

Van de jaarvergadering, gehouden op 3 april, kan ik terugkoppelen, dat besloten is om de contributie vanaf 2000 met f 5,- te verhogen naar f 35,- per jaar. Het bestuursvoorstel om aan de totale bestuurstermijn een limiet te verbinden van maximaal 8 jaar werd door de vergadering afgewezen. Een nieuw voorstel om de bestuurstermijn te beperken tot maximaal 12 jaar (3 bestuurstermijnen van 4 jaar) werd daarop wel aangenomen. Helaas bleken verschillende leden het los meege-stuurde inlegvel met het voorstel voor de algemene statutenaanpassing niet te hebben ontvangen. Daardoor kon hierover geen besluit worden genomen. Praktisch betekent dit 1 jaar uitstel.

Gelukkig kan ik ook nog iets positiefs melden. Dit voorjaar is de 1000ste, door het Gilde opgeleide, vrijwillige molenaar geslaagd voor het examen van De Hollandsche Molen. Bij deze grote mijlpaal, voor zowel het Gilde als De Hollandsche Molen, zullen wij uiteraard feestelijk stilstaan. Namens de werkgroep '1000ste geslaagde' komt Bert van Uffelen hierop elders in deze Gildebrieff terug.

Gerard Sturkenboom, voorzitter

Het Molenniumevenement gaat door, immers: MOLENS ZIJN MILLENNIUMPROOF!!

De beweging is op gang gekomen en levensvatbaar gebleken. Sinds de lancering van het plan voor een 24-uurs draaimarathon, een National Molennacht ter gelegenheid van de millenniumovergang, heeft dit idee zowel binnen als buiten de molenwereld veel sympathie en enthousiasme opgeroepen.

In Groningen, Friesland, Noord-Holland en Utrecht zijn molenaars ermee bezig. Voor de molens van Kinderdijk is besloten, dat zij hun feestverlichting krijgen..... Steeds meer molenaars overwegen deelname.

Ook mensen buiten de molenkringen vinden het een mooi en feestelijk idee, vooral door het aspect van de wensvlaggen. Het idee is immers, dat de molens versierd zullen worden met speciaal voor deze gelegenheid gemaakte vlaggen. Dat raakt en spreekt tot de verbeelding. Het gevoel, dat jouw vlag, met jouw kleuren, beeld en boodschap 24 uur lang op zo'n bijzonder moment in de geschiedenis 'in de lucht wordt gebracht', roept een zekere verbondenheid op met de tibetanen die via hun oeroude gebedsmolens communiceerden met hun goden om op die wijze geluk en voorspoed af te smeken en hun dankbaarheid tot uitdrukking te brengen. Door de draaiende vlaggen maakten zij contact met een voor het oog onzichtbare wereld.

Zo zal het ook zijn tijdens het aanstaande molenniumfeest: de jeugd, die immers de toekomst heeft, groet en verwelkomt het nu nog onzichtbare millennium, de nieuwe tijd, hun tijd.

Wat is er intussen gebeurd?

Aan het idee is ruchtbaarheid gegeven via de Gildebrieff en de jaarvergadering van het GVM, via het blad Molens en op de jaarvergadering van De Hollandsche

Molen. Ook is het besproken en met enthousiasme ontvangen in het bestuur van de Utrechtse Molenstichting en natuurlijk in talloze informele gesprekken tussen molenaars onderling.

Uit alles is gebleken, dat het initiatief levensvatbaar is en dat heeft gemaakt, dat het bestuur van DHM nu heeft besloten, dat zij het plan met raad en daad wil ondersteunen. Als initiatiefnemer ben ik heel verheugd over deze ontwikkeling en respons. De tijd is nu rijp voor het vormen van een werkgroep en serieus over te gaan tot de praktische organisatie. Ik weet mij omringd door deskundigen van binnen en buiten de molenwereld, die vanuit hun ervaring en professie in staat zijn om dit molenniumfeest in nauwe samenwerking en afstemming met de molenaars te maken tot een landelijk evenement, dat u als molenaar zeker niet zult willen missen.

Hoe zou u het vinden, als mensen, kinderen uit de omgeving van uw molen, aan u komen vragen, of u met Oud en Nieuw hun vlag wilt draaien? Dát gaan we organiseren: dat mensen u als molenaar komen vragen om mee te doen! U zou dat toch nooit willen weigeren? Zo'n kans bestaat eens in uw leven..... Doet u mee?

Binnenkort krijgt u van de werkgroep een brief met de vraag, of we op u kunnen rekenen als deelnemer aan het molenniumfeest. Wilt u er vast over nadenken en zo mogelijk plannen maken voor een passende invulling in uw situatie? Mocht u vragen, opmerkingen, bijdragen of reacties op dit schrijven hebben: wij horen graag van u!!!

Josien De Vries
Molenaar Rijn & Lek te Wijk bij Duurstede
Tel/fax: 0343-578508

In Memoriam

J.M. Stassen

Op 6 januari jl. overleed te Weert oud-notaris J.M. Stassen, eigenaar van beltkorenmolen *Windlust* te Nederweert-Roeven. Over hem schrijft G.M.W. Fijen, voorzitter van het GVM, afdeling Limburg:

Al rijdende van Nederweert richting Weert zag ik tot mijn ontzetting de *Windlust* in de rouwstand staan. In de loop van die dag werd mij duidelijk voor wie, toen de rouwbrief op mijn bureau terechtkwam. De eigenaar, Jan Maria Stassen, was op 6 januari in de leeftijd van 68 jaar plotseling overleden. Veel te vroeg naar menselijke berekening. Vanuit een overvolle St. Lambertuskerk in Nederweert is hij naar zijn laatste rustplaats in Weert gebracht.

Op zijn gedachtenisprentje lezen we:

Hij was een energieke, liefdevolle man, vader en opa. Dit afscheid kwam zo onverwacht en veel te vroeg. Samen met hem hadden we nog zo veel te genieten, te bespreken en te doen. Tweëntwintig jaar was hij notaris van Nederweert. Zijn betrokkenheid bij en begrip voor de mensen waren typerend voor hem in het uitoefenen van zijn beroep.

Ook wij, Gilde-leden, staan hier volledig achter. Zijn heengaan betekent voor ons een groot verlies. Hij was als vrijwillig molenaar lid van het Gilde en trouw aanwezig bij de jaarlijkse ledenvergaderingen. Daarbij leverde hij altijd opbouwende kritiek. Ook nam hij, samen met zijn echtgenote, vaak deel aan onze excursies. Daarvan genoot hij.

Dankzij zijn inzet is de op 5 oktober 1944 door de Duitsers in brand gestoken windmolen op zijn kosten volledig gerestaureerd. Niemand had ooit kunnen denken, dat deze ruïne weer als complete molen in het Nederweertse land zou schitteren. Niemand, behalve Jan Stassen. Wij zijn hem er dankbaar voor, dat de *Windlust* door zijn goede werk voor het nageslacht behouden is gebleven. Mede hiervoor zal hij voor altijd in ons aller herinnering blijven.

Wij wensen mevrouw Stassen en de kinderen veel sterkte en moed bij het dragen van dit verlies.

Jan, rust in vrede.

P. Vellinga - van der Vooren

Op 22 april overleed in haar molen *De Vriend-schap* te Bleskensgraaf Petronella Vellinga - van der Vooren. Ze werd 77 jaar oud. Op de rouwbrief stond een prachtig gedicht in het Engels afgedrukt, dat wij hier overnemen:

Do not stand at my grave and weep;
I am not there. I do not sleep.
I am a thousand winds that blow.
I am the diamond glints on snow.
I am the sunlight on ripened grain.
I am the gentle autumn's rain.
When you awaken in the morning's hush,
I am the swift uplifting rush
Of quiet birds in circled flight.
I am the soft stars that shine at night.
Do not stand at my grave and cry;
For I am not there. I did not die.

De duizendste geslaagde!

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars en de vereniging De Hollandsche Molen hebben een belangrijke mijlpaal bereikt. Tijdens de voorjaarsexamens hebben we de duizendste geslaagde kandidaat mogen 'binnenhalen'. Dat gaan we gezamenlijk vieren op 19 juni a.s.

Het Gilde is een opleidingsinstituut, dat in zevenentwintig jaar al duizend geslaagde vrijwillige molenaars heeft afgeleverd. Opvallend is, dat we ongeveer elke zeven jaar een nieuwe mijlpaal bereikten:

- in juni 1977 het 250-ste geslaagde lid
- in juni 1984 het 500-ste
- in mei 1991 het 750-ste.
- en nu, voorjaar 1999 ons duizendste!

UITNODIGING

Op molen *De Windhond* in Woerden zullen we dit heuglijke feit vieren. De duizendste geslaagde zal rond 10.30 uur tijdens een korte informele bijeenkomst worden ontvangen en wel in het bijzijn van een hoogwaardigheidsbekleder (wiens naam ik tijdens het schrijven van deze uitnodiging nog niet mag noemen). Helaas mogen wegens de aanwezigheid van deze hoogwaardigheidsbekleder slechts weinig mensen op het molenterrein en in de molen aanwezig zijn. Maar het buitenterrein is gelukkig groot genoeg! De hoogwaardigheidsbekleder zal tijdelijk deel uitmaken van de examencommissie.

Daarna zal de duizendste geslaagde het examen (dat hij dus al eerder met succes heeft afgelegd) nog eens dunnetjes overdoen. Na het examen krijgt de hoogwaardigheidsbekleder een korte rondleiding door de molen. Daarna maakt de examencommissie de uitslag bekend en reikt de hoogwaardigheidsbekleder het getuigschrift uit. Dit zal vanaf het buitenterrein goed te volgen zijn.

's Middags is er tot een uur of drie nog van alles te doen en te zien. Het bestuur van het GVM nodigt de Gil-

leden hierbij uit door hun aanwezigheid deze dag tot een feestdag te maken. Dus:

Zaterdag 19 juni. Molen De Windhond te Woerden.
Vanaf 10.30 uur tot ca. 15.00 uur.

Namens het Gildebestuur:
Bert van Uffelen, examen-coördinator

Jaarverslag 1998 van het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Let op: tussen haakjes de cijfers voor 1997.

Ledenbestand

Op 31 december 1998 telde het ledenbestand van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) in totaal **1795** (1695) leden, die kunnen worden onderverdeeld in de volgende categorieën:

Ledenbestand GVM		1998	1997	+/-
geslaagd lid	windmolen	783	732	51
	watermolen	5	5	0
lid in opleiding	windmolen	787	718	69
	watermolen	27	8	19
donateur		69	71	-2
speciaal donateur		121	131	-10
instructeur vakmolenaar		28	24	4
erelid		6	7	-1

Als gevolg van de watermolenaarscursus is er sinds 1997 een nieuwe categorie in het ledenbestand gekomen, waardoor de door Eveline Pouw-Schipper opgegeven aantallen leden in opleiding en geslaagde leden niet langer kunnen worden opgeteld. Dubbeltelling van de leden die voor beide cursussen zijn ingeschreven, veroorzaakt immers een vertekend beeld van het totaal aantal Gildeleden.

De groei van het ledenbestand is gedeeltelijk het gevolg van de samenwerking met het Gild Fryske Mounders (GFM), waardoor in het verslagjaar 60 nieuwe Friese leden konden worden ingeschreven.

Bestuur

Het bestuur¹⁾ kwam in 1998 twaalf maal bijeen voor de maandelijkse bestuursvergaderingen, die vanwege de centrale ligging voortaan in Motel Maarsbergen te Maarsbergen worden gehouden. Ten gevolge van de toegenomen hoeveelheid bestuurswerk is de gebruikelijke vergadervrije (vakantie-)maand komen te vervallen, hetgeen helaas niet van invloed is geweest op het aantal agendapunten en de lengte van de vergaderingen. Tijdens de vergaderingen heeft het bestuur zich – net als vorig jaar – nadrukkelijk beziggehouden met het bepalen van doelstellingen en beleid van de vereniging, onder andere inzake de opleiding en de bestuurstaken.

In de samenstelling van het bestuur is in april een wijziging gekomen naar aanleiding van het aftreden van Jan Spruit en Peter de Moes; zij werden opgevolgd door Tinus Verwijmeren en Andreas de Vos. Verwijmeren is benoemd als PR-man en zal het bestuur vertegenwoordigen in de redactie van de Gildebrief en in de lesstofcommissie. De Vos is de nieuwe coördinator voor de afdelingen, een functie die Gerard Sturkenboom ook na zijn benoeming als voorzitter noodgedwongen is blijven vervullen. Als gevolg van het aftreden van Jan Spruit is Bert van Uffelen benoemd tot examencoördinator.

Penningmeester Gerard Barendse moest helaas een aantal vergaderingen verstek laten gaan, omdat hij dertien weken in het ziekenhuis heeft gelegen voor onderzoek. Voor zijn functioneren als penningmeester is dit overigens niet van invloed geweest; de meeste werkzaamheden heeft hij vanuit zijn bed kunnen verrichten. Zoals bekend, kende het bestuur jarenlang een aantal vaste toehoorders²⁾, die aanwezig konden zijn bij de bestuursvergaderingen. De toehoorders ontvingen een uitnodiging voor de brede vergaderingen en de notulen van iedere bestuursvergadering, waardoor zij goed op de hoogte waren van de recente ontwikkelingen. Aangezien de toehoorders steeds minder gebruik hebben gemaakt van de gelegenheid om een bestuursvergadering bij te wonen, heeft het bestuur besloten de toezending van de agenda en de notulen achterwege te laten. In plaats daarvan kunnen de toehoorders zich, indien daar hunnerzijds behoefte aan bestaat, aanmelden voor het bijwonen van een brede vergadering. Het spreekt voor zich dat het bestuur het regelmatig contact met de ledenadministratie en de Gildeverzekering zal voortzetten; een goede afstemming met deze dienstverlenende Gilde-instellingen is immers van wezenlijk belang voor het goed functioneren van de hele organisatie.

De vertegenwoordiger van het bestuur van De Hollandsche Molen (DHM) in de bestuursvergaderingen, Eric Ellinger, zag zich vanwege een andere baan genoodzaakt zijn bestuursfunctie in het DHM-bestuur te beëindigen, en kon derhalve ook niet langer als toehoorder functioneren. In overleg met DHM zal worden nagegaan welk bestuurslid deze functie, die jarenlang door Eric Zwijnenberg is vervuld, zal gaan bekleden.

Examens

In het verslagjaar heeft de examencommissie van DHM op 7 dagen 31 kandidaten geëxamineerd. Tijdens de 4 dagen waarop de voorjaarsexamens werden afge-

nomen, bleken 10 van de 16 kandidaten over voldoende kennis en ervaring te beschikken. In het najaar gingen er 15 kandidaten op, waarvan er 2 niet aan de eisen bleken te voldoen. Het slagingspercentage van deze examenronde bedraagt: 79,6% (84,6%). De in 1998 geslaagde vrijwillige molenaars hebben hun diploma in ontvangst kunnen nemen tijdens de Algemene Vergadering van DHM, die op zaterdag 6 maart 1999 in de RAI te Amsterdam heeft plaatsgevonden.

Naar aanleiding van het tegenvallende resultaat van de examens die op 22 mei op de Westermolen te Dalfsen werden gehouden, heeft het bestuur overleg gevoerd met het afdelingsbestuur Overijssel om te bezien op welke wijze een dergelijk voor alle betrokkenen vervelend voorval in de toekomst voorkomen kan worden. Het voorgenomen overleg met de examencommissie heeft door omstandigheden nog niet kunnen plaatsvinden.

Het totaal aantal gediplomeerde vrijwilligers is na de laatste examenronde gekomen op 995, zodat het 1000ste diploma vrijwillig molenaar ongetwijfeld in het voorjaar van 1999 kan worden toegekend. Het GVM wil in samenwerking met DHM op gepaste wijze bij het bereiken van deze mijlpaal stilstaan.

Friesland

Het jarenlange overleg met het Gild Fryske Mounders over samenwerking tussen de beide molenaarsverenigingen heeft er in geresulteerd dat er m.i.v. 1 januari 1998 in Friesland een nieuwe situatie is ontstaan: vanaf die datum is de samenwerkingsovereenkomst van kracht tussen het GFM en het GVM, waarvoor de definitieve tekst op 26 maart door vertegenwoordigers van het GFM, het afdelingsbestuur Friesland en het Gildebestuur te Nulde werd ondertekend. Als onderdeel van deze samenwerking zal er in Friesland één opleiding tot vrijwillig molenaar zijn, die wordt afgesloten met het landelijk examen van DHM. Met betrekking tot de molenaars

die reeds in het bezit zijn van een Fries diploma, heeft DHM toegezegd dat de vereniging een verklaring van gelijkwaardigheid zal afgeven; het GVM zal deze gediplomeerde molenaars bij aanmelding de status van geslaagd lid toekennen. Direct gevolg van de overeenkomst is dat het GVM er een aantal instructeurs (Friese leermeesters) heeft bijgekregen, en dat 60 GFM-leden zich bij het Gilde als geslaagd lid dan wel als lid in opleiding hebben aangemeld.

De overeenkomst voorziet in een driejarige overgangperiode, waarin regelmatig overleg zal plaatsvinden om de samenwerking te evalueren en indien nodig bij te stellen. In het afgelopen jaar zijn al enkele knelpunten aan het licht gekomen, die tijdens het evaluatiegesprek aan de orde zullen komen – voor zover ze inmiddels in onderling overleg al niet konden worden opgelost. Het bestuur heeft er alle vertrouwen in dat de samenwerking tot een succes zal worden.

Verzekeringen

Als beheerder van het verzekeringssecretariaat heeft Jan van Loenen in het afgelopen jaar in totaal 1536 (1326) certificaten voor de Gildeverzekeringen afgegeven: 778 (666) voor de Ongevallenverzekering en 758 (660) voor de WApplus-verzekering. Voor de toename in het aantal deelnemers wijst Van Loenen in zijn jaarverslag op het meesturen van een acceptgiro in het entrepakket, waardoor nieuwe leden zich gemakkelijker kunnen aanmelden, en daarnaast op de nieuwe Friese molenaars, die zich als gevolg van de samenwerking met het GFM hebben aangemeld.

In verband met het gunstige schadeverloop van de afgelopen jaren heeft Van Loenen bij Centraal Beheer een premieverlaging voor de WApplus bepleit, hetgeen er in heeft geresulteerd dat de premie met ingang van 1999 met f 5,- kon worden verlaagd tot f 25,-.

Ledenvergadering

De jaarlijkse ledenvergadering vond op zaterdag 4 april plaats in een zaal van Hotel Haarhuis te Arnhem. Na de behandeling van de gebruikelijke huishoudelijke agendapunten kon worden overgegaan tot de bestuursmutaties, waarbij op gepaste wijze afscheid werd genomen van Peter de Moes en Jan Spruit, die respectievelijk acht en zestien jaar in het bestuur hebben gezeten. Naar aanleiding van het aftreden van deze twee bestuursleden moesten er twee vacatures worden vervuld, waarin werd voorzien met de benoeming van de Zuid-Hollandse korenmolenaar Tinus Verwijmeren en de Noord-Hollandse poldermolenaar Andreas de Vos.

Voordat het ochtendgedeelte kon worden afgesloten, werd de vergadering opgeschrikt door een levendige discussie die ontstond naar aanleiding van een aantal opmerkingen van Gerrit Pouw over de besluitvorming inzake het lesmateriaal voor de watermolenaarscursus. Het bestuur heeft naar aanleiding van dit voorval een aantal malen overleg met Gerrit gevoerd, hetgeen er uiteindelijk in heeft geresulteerd dat het geschil is bijgelegd. In een gezamenlijke verklaring, die aan alle leden is gestuurd, is aangegeven dat zowel Gerrit Pouw als het bestuur het betreuren dat het voorval heeft kunnen plaatsvinden en het conflict op een dergelijke manier naar buiten is gekomen. Daarnaast heeft Gerrit aangegeven dat hij zijn werkzaamheden voor de redactie van de Gildebrief en de lesstofcommissie wil voortzetten.

Aan het begin van het middagprogramma ontvingen de deelnemers van de korenmolenaarscursus '97 het certificaat uit handen van de voorzitter van de cursuscommissie, Hans Dobbe. Daarna hield de heer Scheepbouwer van de firma Magma Applications een inleiding over brandveiligheid van rieten dakbedekkingen. Naar aanleiding van een vraag naar de kosten van een behandeling van een molen heeft de heer Scheepbouwer aangeboden twee molens

Zeilmakerij van Neerven bv

opgericht

1925

**van Neerven's
MOLENZEILEN**

'N BEGRIP

**VOOR DE MOLENAAR IN
NEDERLAND, BELGIE
EN DUITSLAND
IN KATOEN, WK77 EN
MARLON BOLUS ROOD**

**D.van Erpstraat 1
5341 AK OSS Nederland
Telefoon 0412-624028
Telefax 0412-627973**

Sinds 1925

gratis met Magma-2000 te willen behandelen, waarvan Ida's molen Goliath te Uithuizermeeden er dankzij haar spontane reactie één was. Na een door het bestuur georganiseerde verloting heeft het lot molen De Zandhaas te Santpoort als tweede molen aangewezen, die behandeld zal worden.

Het laatste onderdeel van de jaarvergadering werd verzorgd door mevrouw H. Vaartjes, die als meteoroloog bij de Koninklijke Luchtmacht werkzaam is. In haar lezing ging zij in op een aantal voor de molenaars belangrijke weerkundige verschijnselen, waaronder vanzelfsprekend de wind.

Jaarlijks overleg DHM/GVM

Het jaarlijks gezamenlijk overleg tussen het bestuur van De Hollandsche Molen en het Gildebestuur werd gehouden op dinsdag 21 april te Eemnes. Er is gesproken over het functioneren van de werkgroep Nationale Molendag, de voortgang in de samenwerking met het GFM, de voortzetting van de werkzaamheden van de biotoopwacht, de aanpassing van het examenreglement n.a.v. de nieuwe watermolenaarscursus en de 1000ste geslaagde vrijwillig molenaar. Er is afgesproken dat een gezamenlijke werkgroep de festiviteiten rond dit heuglijke feit zal gaan organiseren. Vanuit het Gildebestuur hebben Tinus Verwijmeren (PR) en Bert van Uffelen (examencoördinator) zitting in deze commissie genomen.

Daarnaast was er aandacht voor het 75-jarig bestaan van DHM, dat officieel op 22 mei in Wijk bij Duurstede is gevierd. Als geschenk voor de jubilerende zusterorganisatie heeft het GVM een ledenwerfactie onder de Gildeleden aangeboden, waarbij aan 300 leden een proefexemplaar van het tijdschrift Molens is toegestuurd, met daarbij een oproep om de vereniging met een lidmaatschap te steunen. Van de zijde van DHM is aangegeven dat er positief op dit initiatief is gereageerd; het geschenk heeft daarmee aan onze goede bedoelingen beantwoord.

Nationale Molendag

De 26ste editie van de Nationale Molendag werd gekenmerkt door gunstige weersomstandigheden. Op basis van de ingestuurde enquêteformulieren heeft de werkgroep vastgesteld dat er op 9 mei minstens 586 (688) molens hebben gedraaid, en dat er naar schatting zo'n 38000 (28500) bezoekers op het jaarfeest van de molenaars zijn afgekomen. In de Gildebrief heeft de voorzitter van de werkgroep Nationale Molendag, de heer J. Faber, uitgebreid verslag gedaan van de activiteiten die de molenaars hebben ontplooid om de molendag luister bij te zetten. Wederom is gebleken dat er honderden bezoekers op de molen afkomen, indien er extra activiteiten worden georganiseerd of de molen als stempeelpost voor de Landelijke Fietsdag dienst doet.

Bestuursexcursie

Voor de jaarlijkse bestuursexcursie was het bestuur op vrijdag 15 en zaterdag 16 mei te gast bij de afdeling Zeeland. De excursie begon op vrijdagavond met het bijwonen van een contactavond, die in stellingmolen De Hoop te Middelburg werd gehouden. Helaas was er een geringe opkomst van de Zeeuwse leden. Er is daarom voornamelijk met het afdelingsbestuur gesproken over een aantal actuele zaken, zoals de vergrijzing van het ledenbestand en de hoeveelheid theorie in de basiscursus, waar sommige cursisten als een berg tegenop zien. Daarnaast heeft het bestuur nader kennis kunnen maken met de nieuwe leden van het afdelingsbestuur.

Op zaterdag volgde de gebruikelijke rondrit door de provincie, waarbij drie leden van het afdelingsbestuur bij toerbeurt als gids fungeerden. 's Morgens werden de korenmolens te Waarde, Borsse en Serooskerke bezocht. Na de lunchpauze volgde nog een bezoek aan

de molens te Wissenkerke en Zonnemaire.

Het bestuur heeft het bezoek als bijzonder positief ervaren, en dat niet alleen vanwege de Zeeuwse bolussen, maar bovenal vanwege de hartelijkheid en het enthousiasme waarmee het bestuur werd ontvangen.

Voor 1999 staat een bezoek aan de afdeling Gelderland op het programma.

Bliksemafleidercontrole

De vier controleurs van de werkgroep bliksemafleidercontrole, de heren H.P. van den Bosch, D. Koens, J.W.M. Höppener en J.H. Vink, hebben in 1998 van 20 (28) molens de bliksemafleiderinstallatie gecontroleerd. Meestvoorkomende gebreken waren een te hoge aardverspreidingsweerstand en een te hoge weerstand tussen de as en de roeden. Behalve dat werden er aanbevelingen gedaan ter verbetering van de afleiderinstallatie. De hoeveelheid gesignaleerde gebreken bij een relatief gering aantal molens geeft volgens de coördinator van de werkgroep, de heer D.J. Abelskamp, aan, dat de molenaar er niet zondermeer vanuit kan gaan dat de installatie op zijn molen in orde is. Zeker niet, indien er niet regelmatig door een installateur of het GVM wordt gecontroleerd! Vandaar dat de heer Abelskamp de Gildeleden nogmaals oproept zich aan te melden voor deze gratis Gildeservice, die minstens eenmaal per vijf jaar dient te worden uitgevoerd.

Publicaties

Het zal u niet zijn ontgaan dat het uiterlijk van het verenigingsorgaan de Gildebrief sinds het jubileumnummer in 1997 een verandering heeft ondergaan. Deze facelift kan gezien worden als de voorbode van andere meer ingrijpende wijzigingen, waarvoor de redactie³ het bestuur om toestemming heeft gevraagd. Met ingang van de 18de jaargang zal de Gildebrief in een ander formaat en met een andere layout worden uitgegeven. In verband met het toegenomen aantal leden en de daarvoor gestegen oplage van de Gildebrief heeft het bestuur besloten de verzending van het kwartaalblad voortaan door de drukker te laten verzorgen. Hiermee beoogt het bestuur de werkdruk van de ledenadministratie te kunnen verlichten, die reeds jarenlang de verzending van de entrepakketten, de basiscursus, lesbrieven en acceptgiro's voor het GVM verzorgt. Het is bewonderenswaardig op welke wijze Eveline en Gerrit Pouw de enorme hoeveelheden drukwerk verzendklaar hebben gemaakt en gebundeld bij de PTT hebben afgeleverd. En dit alles als aanvulling op de oorspronkelijke werkzaamheden van de ledenadministratie.

Ondanks het feit dat de lesstofcommissie⁴ in het verslagjaar beslist niet heeft stilgezeten, is het door omstandigheden niet mogelijk gebleken voor de jaarwisseling een aanvulling op de Basiscursus Vrijwillig Molenaar te verzenden. Zoals in het vorige jaarverslag reeds is aangekondigd, was het de bedoeling dat het tweede gedeelte van hoofdstuk 6, Het gaande werk, over de vang en de molenwielen in 1998 zou verschijnen; deze aanvulling houdt u tegoe. Voor 1999 is de uitgave gepland van hoofdstuk 10 over de veiligheid en hoofdstuk 7, waarin de praktische vaardigheden worden beschreven.

In de vacature die door het overlijden van Jan Kurver in de redactiecommissie en de lesstofcommissie is ontstaan, heeft het bestuur voorzien met de benoeming van Tinus Verwijmeren. Hij zal het bestuur in beide commissies vertegenwoordigen en in die hoedanigheid voor een goede communicatie tussen het bestuur en de commissies kunnen zorgen, een taak die voordien door ex-bestuurslid Peter de Moes werd verzorgd. In verband met de benoeming van Tinus Verwijmeren in de redactiecommissie heeft Bert van Uffelen zijn functie in de redactie neergelegd.

Overleg met de RDMZ

Op 30 september is een delegatie van het bestuur naar Zeist getogen voor het jaarlijks overleg met de directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, de heer Asselbergs. Net als alle andere particuliere organisaties die op het gebied van de monumentenzorg werkzaam zijn, ontvangt het Gilde een uitnodiging voor een onderhoud met de directeur van de Rijksdienst ter bespreking van de subsidieaanvraag. Aan de hand van de begroting die voor het volgende jaar is ingediend, werden de cijfers doorgenomen en is van de zijde van de rijksdienst aangegeven welk subsidiebedrag de vereniging tegemoet kan zien. Behalve dat zijn er suggesties gedaan, waarmee de organisatie verder verbeterd kan worden. Zo is ons in verband met het zekerheidsfonds in het leven te roepen, dat als financiële buffer kan dienen in geval van tegenvallende resultaten. Het bestuur gaat bezien op welke wijze dit fonds gestalte kan krijgen.

Contactdag voor de afdelingen

Op zaterdag 7 november kwamen de leden van de examencommissie, de leden van de afdelingsbesturen, Jan van Loenen (Gildeverzekeringen) en het bestuur in Utrecht bijeen voor de jaarlijkse contactdag voor de afdelingen. Net als vorig jaar vond de vergadering plaats in de zaagschuur van de in herbouw zijnde molen De Ster. Er werd onder andere van gedachten gewisseld over het jubileum van DHM, de financiële situatie van de vereniging (contributieverhoging), de HACCP (hygiëncode), de biotoopwacht, veiligheid, het Internet (gezamenlijke site voor de molenorganisaties), de examens en de regionale schaarste aan leerlingen.

Molenbiotoop

Bij verschillende gelegenheden (ledenvergadering, overleg DHM/GVM, contactdag) is er aandacht besteed aan de voortgang van de biotoopwacht. Reden hiervoor was de ernstige ziekte van Evert Smit, stuwende kracht achter de biotoopwacht en bedenker van het begrip molenbiotoop, die zijn werk voor de biotoopwacht moest staken. Zijn tijdrovende werkzaamheden zijn tijdelijk overgenomen door de heer J.B.H.E. Pinkse, secretaris van de werkgroep Molenbiotoop van DHM, die hier naar schatting op jaarbasis 5 à 600 uur mee bezig is (doornemen aankondigingen in de Staatscourant en administratieve afhandeling). Pinkse kan hierbij rekenen op ondersteuning van (vrijwillig molenaar) Alidus Hofsteenge, die per 1 januari door DHM is benoemd als opvolger van Gerbrand de Vries.

Vanuit de werkgroep zijn ideeën geformuleerd voor de structurele voorzetting van het biotoopwerk, waarbij

een belangrijke rol voor de biotoopwachters en de regionale molenorganisaties is weggelegd. Naar aanleiding van het artikel 'De molenbiotoop, een zaak voor de hele molenwereld' in de Gildebrief, waarin de ideeën van de werkgroep zijn verwoord, heeft het bestuur Herman Pinkse uitgenodigd tijdens de ledenvergadering 1999 een nadere toelichting op de plannen voor het beoogde biotoopnetwerk te komen geven.

Als blijk van blijvende waardering voor het belangrijke werk dat Evert Smit voor de biotoop van de Nederlandse molens heeft betekend, heeft het bestuur besloten de biotoopprijs voortaan naar de nestor van de molenbiotoop te vernoemen: de Evert Smit Biotoopprijs.

De Evert Smit Biotoopprijs 1998 is door het bestuur toegekend aan de gemeente Almelo voor de ingrijpende maatregelen die zij heeft genomen ter verbetering van de omgeving van korenmolens De Hoop. Hierbij zijn zowel omwille van de windvang als de belevingswaarde obstakels verwijderd, waardoor de biotoop van de stellingmolen aanzienlijk is verbeterd en de molen als levend monument beter tot zijn recht kan komen.

Overleg met het AKG

Het overleg met het bestuur van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde is in het afgelopen jaar beperkt gebleven tot de problematiek van de HACCP. Het AKG en het GVM werken gezamenlijk aan de totstandkoming van een hygiëncode, die voor alle korenmolenaars zal gelden. Bij het opstellen van de code voor deze beroepsgroep werd uitgegaan van een soortgelijke code voor de groente- en fruitbranche. Hoewel onze aanpak in eerste instantie voortvarend leek te zijn, is tijdens het overleg met het ministerie duidelijk geworden dat de hygiëncode op een tweetal punten diende te worden aangepast. Het gaat hierbij om eisen met betrekking tot de kwaliteit van het graan en de residuen in het meel. Naar verwachting zal voor deze aanpassing externe deskundigheid moeten worden ingehuurd.

B.A. van Weel, secretaris

¹⁾ Gerard Sturkenboom, Boudewijn van Weel, Gerard Barendse, Henk Demoet, Bert van Uffelen, Tinus Verwijmeren en Andreas de Vos

²⁾ Eveline Pouw-Schipper (ledenadministratie, Dirk-Jan Abelskamp (afdeling Gelderland), Dick Jan Braay (ex-voorzitter), Gerbrand de Vries (molenbiotoop) en Eric Ellinger (opvolger Eric Zwijnenberg in het bestuur van DHM)

³⁾ Peter de Moes, Gerrit Pouw, Tinus Verwijmeren en Jan van der Vlies

⁴⁾ Peter de Moes, Gerrit Pouw, Tinus Verwijmeren, Bart Dooren en Jan van der Vlies

Mededeling van de redactie

De op de jaarvergadering van 3 april jl. aanwezige Gildeleden konden getuige zijn van een tussen het bestuur en de Gildebriefredactie (c.q. lesstofcommissie) ontstaan conflict, ten gevolge waarvan de redactie er ernstig aan twijfelde, of ze er wel goed aan deed haar werkzaamheden voor het Gilde nog te blijven voortzetten. Redactielid Jan van der Vlies vroeg derhalve op de jaarvergadering een onderhoud aan met het voltallige bestuur aangaande deze kwestie.

Dit onderhoud heeft plaatsgevonden op 27 mei jl. aan de voet van molen De Kroon in Arnhem. Beide partijen legden hun grieven op tafel en al snel werd duidelijk, dat de hoofdoorzaak van het conflict moest worden gezocht in de de laatste tijd bepaald niet optimale communicatie tussen bestuur en redactie.

Bestuur en redactie spraken daarom met elkaar af

om in het vervolg regelmatig, b.v. tweemaal per jaar voltallig bij elkaar te komen om verdere communicatieproblemen te voorkomen. Bovendien spraken zij af ieder op hun beurt voorstellen te zullen doen voor de opstelling van een soort reglement van die zaken, die zij zien als hun rechten, plichten en verantwoordelijkheden, als het gaat om publicatie van artikelen in De Gildebrief. Over die voorstellen zullen zij dan tijdens hun eerstkomende voltallige bijeenkomst van gedachten wisselen.

Beide partijen zien dan ook terug op een vruchtbaar gesprek en gingen in goede harmonie uiteen.

Aanvullingen en wijzigingen voor de biotoopwachterslijst

Groningen, Noord-Oost

Leek hoort uiteraard niet hier maar bij Groningen, West/Midden.

Groningen, Midden-Oost

Nieuw adres D. Slagman: Zuiderhoofdstraat 19, 7875 BW Exloo, tel. 0521-585028

Salland-Zuidwest

Omvat na de grenswijziging de gemeenten Olst en Deventer, met molens in Oude Molen en Steenenkamer

Brummen

De watermolen in Eerbeek wordt in de gaten gehouden door J.E. de Voogt, die ook al Apeldoorn en enkele andere gemeenten onder zijn hoede heeft.

Ermelo

De waterradmolen van Het Gelders Landschap hoeft niet te worden bewaakt en kan dus uit de lijst worden geschrapt.

Rheden

Ook de waterradmolen in Velp wordt op andere manier in de gaten gehouden en kan dus vervallen in de lijst.

Arnhem

Telefoonnummer moet zijn: 026-3512512

Buren, Lienden en Maurik

Deze voormalige gemeenten zijn samengevoegd tot de nieuwe gemeente Buren. A. v.d. Voet blijft Lienden volgen en D. Veenstra doet de rest.

Culemborg

Gaat van D. Veenstra naar L.J. Tiggelman. Livius 7, 3692 KD Wijk bij Duurstede, tel. 0343-575684

Geldermalsen

Nieuwe biotoopwachter: C. Onclin, Neerijnenlaan 2, 4006 GJ Tiel, tel. 0344-610666

Druten

De molen in Afferden komt onder de hoede van J.A.R. van Heck, die reeds de gemeente Beuningen verzorgt.

Bommelerwaard

Dit gebied is samengevoegd tot twee gemeenten, Maasdriel en Zaltbommel. Molens in Kerkdriel en Hurwenen, resp. Nederhemert-Noord en Zuilichem. Verweij blijft biotoopwachter.

Amerongen

Nieuwe biotoopwachter: J.H. van der Veek, Middelweg 59A, 3956 TK Leersum, tel. 0343-452978

Schagen

De herbouw lijkt niet van de grond te komen. Daarom afvoeren.

's-Graveland

Valt onder de hoede van B. van Weel, net als Muiden.

Velsen (Santpoort)

De beide molenaars, J.P. Kors en J.G. van Tiggelen houden hier een oogje in het zeil. Adres: De Zandhaas, Wüstelaan 83, 2071 AE Santpoort-Noord.

Zuid-Kennemerland

Nieuw adres (voorlopig) van H. v. Hoorn: Maxwellstr. 34, 2014 KP Haarlem, tel. 023-5241221.

Lisse

Nieuw adres P. van der Veek: Mozartstraat 1, 2162 AH Lisse, tel. 0252-419486

's-Gravenzande

Nieuw adres W. Rotteveel: Kievit 46, 2693 AK 's-Gravenzande, tel.nr. ongewijzigd.

Delft

De nieuwe biotoopwachter is B. Dooren, Kerkstraat 52, 2355 AH Hoogmade, tel. 071-5012672

Rotterdam II

Nieuw adres L. Sprong: Nieuwe Haven 1B, 3114 HA Schiedan, tel.nr. ongewijzigd.

Krimpen a/d IJssel

Biotoopwachter wordt G.J. Vermeer, Heemskerkstr. 6, 2805 SP Gouda, tel. 0182-527792.

Veere (Koudekerke)

Mevr. v. Iwaarden neemt ook dit deel van Veere voor haar rekening.

Vlissingen en Oost-Souburg

Worden tot nader order verzorgd door W. de Hoop, die al Aagtekerke en Meliskerke doet.

Middelburg

Mevrouw van Leyen blijft voorlopig Middelburg, Arнемuiden en Nw. en St. Joosland doen.

Sas van Gent

Komt bij het gebied van I.J. Herman (Sluis-Aardenburg e.a.).

Zevenbergen

De gemeente heet tegenwoordig Moerdijk (omvat ook Willemstad)

Made

De gemeente heet tegenwoordig Drimmelen (Made, Hoge Zwaluwe, Terheijden)

Best

Wordt naast Oirschot en Eersel door G.J. van Baardwijk verzorgd.

Boekel

B. Verbruggen (Oss e.o.) neemt ook nog Boekel onder zijn hoede.

Landgraaf

Moet worden toegevoegd aan de zeer lange lijst van J. Meessen (Zuid-Limburg).

Herman Pinkse, 18 april 1999.

Brand in molen C van De Zes Wielen te Alkmaar-Ouderdorp

Op zaterdag 6 maart, toen we in de RAI in de Algemene Jaarvergadering van Vereniging De Nederlandsche Molen bij elkaar waren, werd bij Alkmaar (weer) een molen in brand gestoken. Het rapport van de Regionale Brandweer Kennemerland vermeldt als vermoedelijke oorzaak: 'Kinderen die bovenin met vuur speelden.' Daarmee is dit een schoolvoorbeeld van brandstichting door 'gewone mensen', dus geen pyromanen.

De krant maakt melding van leegstand en een open geveldeel op de begane grond. De medewerker van Monumentenzorg had het idee geopperd om studenten in een caravan op het erf te laten wonen en zo toezicht te organiseren. Het was er nog even niet van gekomen. Een prachtige brand was het resultaat. Mooi, maar veel te duur, zo'n molenbrand. Er is weer een monument ernstig aangetast.

Op zaterdag 3 april waren we bij elkaar in Arnhem voor de jaarvergadering van ons Gilde. Het leek wat op een binnenbrandje. Aanwezigen hebben kunnen voorkomen, dat het een uitslaande catastrofe is geworden. Laat ik het zo stellen: er werd matig samengewerkt. Nou ben ik nog niet zo lang lid, maar ik heb de indruk, dat ons Gilde is opgericht om samen aan het behoud van molens te werken. Er was een aantal mensen aanwezig, dat voor ons Gilde veel goed werk voor dit doel verzet heeft, zo hoor ik van allerlei kanten. Ze communiceerden slecht en ze hadden geen plezier. Daarom vraag ik me hier af: doen we dit niet voor ons plezier?

Brandstichting

In het blad Brand & Brandweer van augustus 1998 staat een interview met psycholoog Ameling van het Pieter Baan Centrum in Utrecht over brandstichting. Ik neem een deel daarvan over.

Wat voor iemand sticht brand en waarom? 'De meeste brandstichters hebben niet die ziekelijke drang. Vandalen, die net zo makkelijk een bushokje in de hens steken, of mensen, die om verzekeringstechnische redenen een object in de vlammen zetten, zijn nog geen pyromanen.'

Psycholoog Ameling van het Pieter Baan Centrum in Utrecht geldt als een autoriteit op het gebied van de pyromanie. Jaarlijks onderzoekt hij in opdracht van justitie zo'n 25 notoire vuurstokers, over wie hij een straf- en behandelingsadvies uitbrengt. Hooguit twee of drie van deze delinquenten merkt Ameling aan als echte pyromanen. 'Er zijn heel veel brandstichters en heel weinig echte pyromanen. Als er onder elke honderd brandstichters 10 tot 15 pyromanen zitten, dan zou ik dat heel normaal vinden. Maar daarmee wil ik het probleem pyromanie niet bagatelliseren: ze steken wel veel meer aan en zijn veel gevaarlijker dan andere brandstichters.'

Echte Pyromanen voldoen allemaal aan hetzelfde profiel. "Doepies zijn het", schetst Ameling, "zielepoten, eenzame mensen, met een laag IQ". Vrijwel altijd gaat het om mannen van tussen de 17 en 35 jaar, die veel gepest zijn op school en weinig sociale vaardigheden hebben. Ze leven in een isolement, wonen vaak alleen of nog thuis. 'Nee, het is allemaal weinig glorieus. En ze moeten natuurlijk iets met

vuur hebben, maar dat heeft iedereen wel. Dat maakt denk ik deel uit van je genetische uitrusting.

Brandstichting geeft deze 'doepies' het gevoel belangrijk te zijn. Ameling: "Het begint meestal in het klein, met het aansteken van een vuilnisbak of een container. Na hun daad kijken ze dan snel, of er iets op de kabelkrant staat. Het zijn zulke anonieme mensen, dat ze daar een kick van krijgen, van een berichtje op de kabelkrant. Dat geeft hun even het gevoel belangrijk te zijn."

Vervolgens gaat het van kwaad tot erger; ze hopen, dat de brandstichting een stukje in de krant en misschien zelfs wel een item op tv oplevert. "Die aandacht van de pers is koren op hun molen", aldus Ameling, "maar op de lange duur geeft ook deze belangstelling onvoldoende bevrediging. Ze blijven immers anoniem. Niemand weet, dat zij het hebben gedaan. Daarom laten ze bijna allemaal een soort handtekening achter voor de politie, waardoor ze een keertje onderuit gaan."

Opvallend vaak is er drank in het spel. "Het patroon is dan vaak, dat ze 's nachts na sluitingstijd het café verlaten, onderweg nog even een kunstje doen met hun aanstekertje en dan de volgende ochtend in de krant kijken, wat ze hebben aangericht. Vaak blijven ze ook kijken, iets, dat voor politie een heel belangrijk gegeven is. Hoe meer brandweer en politie erbij moet komen, des te belangrijker de pyromaan zich voelt."

De intentie om mensen schade toe te brengen is er eigenlijk nooit, maar door de bank genomen wordt het risico al gauw verkeerd ingeschat. Ameling: "Als ze een fabriek in de fik steken, kijken ze meestal wel eerst even, of er geen bewakers of zo meer binnen zijn. Loopt het toch fout af, dan hebben ze daar altijd veel spijt van. Bij materiële schade ligt dat anders. Als ze daarover achteraf berouw tonen, zijn het krokodilte tranen. Het gaat hun toch gewoon om de aandacht."

Een hoogst enkele keer krijgt Ameling een vrouwelijke brandstichter op bezoek: "Die lijkt in niets op haar mannelijke evenknie. Zij heeft een heel andere boodschap, namelijk: ik mag er eigenlijk niet zijn. Het gaat vaak om misbruikte vrouwen. Als ze een fikkie stoken doen ze dat meestal met de bedoeling zichzelf te beschadigen of dingen, waaraan ze zeer gehecht zijn."

Wat nu te doen?

Misdaad is moeilijk te voorkomen, maar bestrijden kun je door drie dingen: vertragen, signaleren en ingrijpen. Een vriendelijk imago werkt preventief, maar dat imago hebben molens en molenaars al. Ze zijn allemaal prachtig.

Het geval in Alkmaar staat naar mijn mening op zichzelf, want er zijn niet veel molens, waar je zomaar naar binnen loopt, omdat een stuk van de gevel ontbreekt. Toch is het goed om eens te kijken naar de directe omgeving en de bereikbaarheid aan te passen. Begrijp me goed, dit is geen pleidooi voor hoge moderne hekken rondom molens, hoewel dat bij vele korenmolens heel logisch is en niet lelijk hoeft te zijn. Als de molen draait, staat het hek natuurlijk wijd open. Bij bepaalde poldermolens kan water goed als scheiding dienen. Wellicht kan er een sloot langer gemaakt worden. Dat kost allemaal geld en er is vaak toestemming nodig. Daarom: COMMUNICEER GOED MET EIGENAAR EN OVERHEID.

De burens kunnen heel goed toezicht houden. Maar dat willen ze vooral, als ze binding hebben met de molen en op goede voet staan met de molenaar. Ze zullen de molenaar of de politie bij problemen alleen waarschuwen, als hun dat gevraagd is en als ze weten hoe, en dat alarmeren moet. Daarom: WEES VRIENDEN MET JE MOLEN-BUREN. Praat ook regelmatig met hen over mogelijke trends in het gedrag van de voorbijgangers.

De deuren en ramen moeten goed op slot zijn, als er niemand aanwezig is; de meeste molens staan de hele

week leeg. Kettingen zouden op slot moeten en er zijn molens, waar dat ook zo is.

Het riet zou minder brandbaar moeten zijn. Er is discussie over impregneren (werkt dat?) en over sproeisystemen aan de buitenkant. Is het riet dan op het kritieke moment nat? Werkt het, als het vriest? We zouden beide systemen eens goed moeten laten testen. Misschien zijn er nog andere oplossingen. Dat alles vraagt om samenwerking, daarom: WERK SAMEN.

Waar staan wij eigenlijk voor?

Verzekeringsmakelaar Mees & Zoonen Marsh & McLennan doet nogal wat in de industrie. Dat sluit mooi aan, want ruim de helft van de Nederlandse molens bestaat uit koren- of andere industriemolens.

Mees sluit vaak een overeenkomst met een concern, die over Risicobeheer gaat in praktische zin, een manual. Op de eerste bladzijde staat altijd: 'De beschreven zaken hebben alleen effect, als ze 'top-down' ondersteund worden.' Met die verklaring wordt bedoeld, dat van hoog tot laag iedereen meewerkt om de doelen te bereiken, waarvoor wij staan.

Ik citeer maar weer eens, deze keer onze eigen Gerbrand de Vries, uit het Nieuw Utrechts Molenboek: *Zo zien we, dat zinvol molenbehoud op drie grondvesten rust:*

1. de molen moet in bouwkundig goede staat zijn.
2. er moet een vakkundig molenaar zijn.
3. er dient een goede windtoevoer naar de molen te zijn.

Ik denk dat er nog bij moet:

4. de risico's moeten aanvaardbaar zijn.

Hoe gaat het met deze grondvesten?

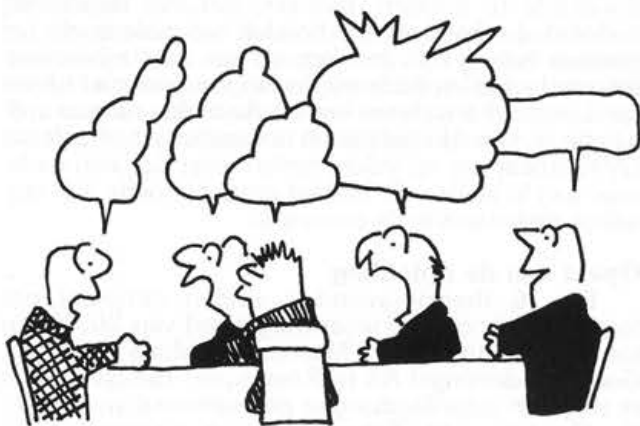
1. De conclusie in de Algemene Jaarvergadering van Vereniging De Hollandse Molen was, dat er veel te weinig geld is voor onderhoud van onze molens. Ongeveer 20% van de molens is in slechte staat.
2. Er is een groei in het aantal leden, maar er staan nog steeds veel molens stil. De warenwet is bezig zulke hoge eisen te stellen, dat het straks voor de korenmolenaar zo goed als afgelopen kan zijn.
3. Het beheer van de biotopen wordt veel moeilijker, maar daarover is al veel geschreven de laatste tijd.
4. Er verbranden gemiddeld bijna twee molens per jaar.

Plezier

Als ik naar de foto's kijk van de eerste vrijwilligers 25 jaar geleden, dan zie ik, dat ze plezier hebben. Dat moeten we nu ook hebben.

We moeten elkaar meer waarderen. En op vergaderingen moet meer gelachen worden.

Luuk van der Werf

Opleiding tot vrijwillig molenaar in Limburg

Het GVM, afdeling Limburg is begonnen met een breed opgezette opleiding tot vrijwillig molenaar. De cursus is openbaar en voor iedereen toegankelijk.

Voor nieuwe leden en leden in opleiding een bijzonder nuttige theoriecursus: voor gediplomeerden de gelegenheid om hun kennis op te frissen; voor geïnteresseerden een buitengewone kans om nader kennis te maken met vele facetten van molens.

De opleiding

Met de start van de eerste cursusavond op woensdagavond 21 april jl. gaf het Gilde van Vrijwillige Molenaars, afdeling Limburg, een nieuwe impuls aan de opleiding tot vrijwillig molenaar. De structuur van de opleiding heeft een ander karakter gekregen. Behalve de erkende Gilde-instructeurs geeft nu ook een aantal gastdocenten de theorielessen op een centrale plek in de provincie. De praktijklessen worden verzorgd door zowel Gilde-instructeurs als gastdocenten op diverse locaties in de provincie. De opleiding is bedoeld voor de leerling-windmolenaar en voor de leerling-watermolenaar. Dat is op zich bijzonder, omdat die hiermee voor het eerst samen worden opgeleid en daardoor basiskennis opdoen van beide soorten molens. De cursus staat ook open voor anderen. De reeds gediplomeerde vrijwillige molenaar kan er zijn kennis opfrissen en ook de geïnteresseerde leek is welkom op de theorie-avonden. De organisatie geschiedt in samenwerking met de Molenstichting Limburg en het Monumentenhuis Limburg.

Inhoud van de opleiding

Zowel de wind- als de watermolenaar dienen behalve over algemene kennis over molens te beschikken over specifieke kennis en vaardigheden. De inhoud van de cursus is daarop afgestemd, is gericht op de verschillende aspecten van het molenaarschap en wordt u bijgebracht door een aantal docenten met kennis van zaken op deze gebieden. Voor windmolenaars bijvoorbeeld is kennis van het weer onontbeerlijk. De weerman van Omroep Limburg, Rob van der Giessen, zal daarom over het weer iets vertellen. Mevrouw mr. M. Leenders en de heer G. van Lankveld van het Waterschap Roer en Overmaas gaan in op de waterrechten en -plichten, waarmee de watermolenaar bij de uitoefening van zijn werk te maken zal krijgen. Hoofdmoot vormen de avonden over de techniek en het onderhoud, die door instructeurs van het GVM worden gegeven.

Molen in bedrijf

Doel van de cursus is om een voldoende aantal mensen in de gelegenheid te stellen vrijwillig molenaar te worden en zodoende de molens in Limburg draaiende te houden. Immers, behalve regelmatig onderhoud is het in bedrijf houden van molens van het grootste belang voor het behoud van deze monumenten van bedrijf en techniek. In het krachtspel tussen wind, water en techniek neemt de molenaar een spilfunctie in. Om de continuïteit te waarborgen streeft het GVM ernaar om op iedere molen meer dan één molenaar aan te stellen. Er bestaat grote behoefte aan vrijwillige molenaars in de provincie.

Opzet van de opleiding

De 16 theorie-avonden vinden eenmaal per maand plaats op een woensdagavond van 20.00 uur tot 22.30 uur in het Monumentenhuis Limburg, Godsweetersingel 83 te Roermond. Behalve dat is er nog een zaterdagmorgen gereserveerd voor theorie. Om voor het afleggen van het examen in aan-

Vrijwillig molenaar Joep Derckx

merking te komen moeten de cursisten minimaal 150 uren werkervaring opdoen met verschillende typen wind- en watermolens, verdeeld over alle seizoenen. Het examen wordt afgenomen volgens de richtlijnen van de nationale vereniging De Hollandse Molen.

Een leerling-molenaar kan op ieder gewenst moment aan de opleiding beginnen.

Inmiddels zijn er al twee cursusavonden voorbij. De eerstvolgende zijn:

- 23 juni 1999: Dialezing door Jo Meessen. Een molentocht langs alle soorten Nederlandse molens, van de graanmolen in Eysden tot de industriemolens aan de Zaanse Schans.
- 15 sept. 1999: Wieksystemen door Joep Derckx. Van middeleeuws kruis, Oudhollands gevluicht en zelfwichting via de Dekkerwiek, de Van Busselwiek, de Ten Have- en de Van Rietklep en de Bilauwiek naar de fokwiek.
- 20 okt. 1999: Waterraderen door Jo Meessen. Hoe wordt de watermolen aangedreven? Onder-, midden- en bovenslagraderen. De turbine.
- 17 nov. 1999: Techniek door Jan van Woezik. Het wiekenkruis of het waterrad drijft via het gaande werk het werktuig aan. Assen, spillen, wielen, rondsels en luiwerken.
- 15 dec. 1999: De korenmolen door Jac Nijs. Maalstenen en maalderijtechniek. Reinigingsmachines - mengketels - walsenstoel - transportschroeven. In het kader van deze les komt er een excursie naar een meelfabriek.

Van de overige tien bijeenkomsten na 1 januari 2000 liggen de data nog niet vast, het programma wel:

- restauratie en financiering
- de praktijk van het onderhoud
- het weer
- het staande werk
- de biotoop
- granen
- molenfuncties
- veiligheid
- levensredding
- slotevaluatie

Belangstellenden kunnen zich aanmelden bij de Molenstichting Limburg, tel. 0475-357800. Nadere informatie kunt u verkrijgen bij;

- Mr. Joep Derckx, instructeur en bestuurslid bij de afdeling Limburg van het Gilde van Vrijwillige Molenaars en bij de Molenstichting Limburg, tel. 077-4741390.
- Ir. Jo Meessen, instructeur en bestuurslid bij de afdeling Limburg van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, tel. 043-3614721.

Friese reacties op de modulaire examenopzet

De beide stukken uit Friesland over de modulaire examenopzet (als reactie op het stuk van de heren Koehoorn en Terpstra over dat onderwerp, geplaatst in Gildebrieff 98/4), van de heren Kamstra en Sijbesma, die de redactie had ter hand gesteld aan de examencommissie, kreeg de redactie weer terug met als argument, dat de examencommissie niet in discussie treedt met leerlingen en al helemaal niet met personen, die geen Gildelid zijn.

Het bestuur van het GVM ziet deze reacties gaarne geplaatst in de Gildebrieff, omdat ze mogelijk aanleiding geven tot een discussie over de opleiding:

Siem Kamstra:

Als leerling-molenaar wil ik reageren op het schrijven van de heren Koehoorn en Terpstra aangaande de opleiding tot vrijwillig molenaar. Mijn reageren betreft alleen het gedeelte in dat artikel aangaande de opleiding en de daaruit voortvloeiende vorm van examineren, zoals beide heren die zien in tegenstelling tot de huidige vorm daarvan.

Ik onderschrijf het idee van een gemoduleerde opleiding. Mijn ervaring met examens is, dat, wanneer je in gedeeltes werkt en op deze manier toetsen aflegt, je dan een beter beeld verkrijgt van de kennis, die nodig is.

Wie kent je beter dan je eigen instructeur? Ik vind het een goede zaak, dat bij het examen ook mijn eigen instructeur aanwezig is. Dat geeft een stukje vertrouwen. Het examen is maar een momentopname, maar moet wel blijven. Ook ben ik van mening, dat je examen behoort te doen op de molen, waarop je hebt les gehad. Bij het auto-rijexamen doe je ook examen in de auto, waarin je hebt gelest. Je bent gewend aan het materiaal, waarmee je toch anderhalf jaar hebt mogen oefenen. Natuurlijk kunnen wij wel draaien op een 'vreemde' molen, maar dat zal het alleen maar moeilijker maken.

Mijn eigen ervaring met examens is, dat ik dan zoveel vragen moet beantwoorden, dat ik de antwoorden niet allemaal in een zeer korte tijd voor de geest kan krijgen. Ik "sla dan dicht". Dit hoeft niet te betekenen, dat ik de lesstof niet onder de knie heb, maar dat het teveel in één keer is. Volgens mij behoort een examen een vorm van bekroning te zijn van je kunnen, dat je tijdens anderhalf jaar hebt mogen tentoonstellen.

Het gaat mij niet om de landelijk geldende moeilijkheidsgraad. Mijns inziens moet je boven je stof staan en op die manier ook laten zien, dat je de kennis in huis hebt.

Ik ben van mening, dat een leermeester de prestaties kent van een leerling, die hij anderhalf jaar op zijn molen heeft gehad. Dit dient mee te wegen, als de leerling zijn proeve van bekwaamheid aflegt als afsluiting van zijn opleiding tot vrijwillig molenaar ter verkrijging van zijn bewijs van vaardigheid.

We hebben ons allemaal als vrijwilliger aangemeld en geven daarmee te kennen, dat we positief zijn ingesteld. Van mijn kant hoop ik nu, dat u ons tegemoet kunt (wilt) komen. Volgens mij staan we er met ons allen voor en moet het niet zo zijn, dat we (examencommissie en leerlingen) twee verschillende groepen zijn. Het gaat ons allemaal om kwaliteit en volgens mij bereiken we die beter, als we goed op elkaar zijn afgestemd en naar elkaar luisteren. Dat wilt u (examencommissie) natuurlijk ook. De 'moderne' (modulaire) manier van examineren is niet voor niets in gebruik genomen. Die geeft blijkbaar betere resultaten.

Martin Sijbesma:

Ik wou graag even reageren op het artikel van de heren Koehoorn en Terpstra in Gildebrieff 98/4. Ik was het met dit artikel volledig eens.

Vooral het feit, dat het examen beter kan worden afgenomen in modules, vind ik een zeer realistisch idee. Dan hoeft je niet alles in een keer te doen en kan je je beter concentreren op een onderdeel. Stel, dat je op de examendag niet zo lekker bent en je verknalt het volledig die dag, terwijl het gedurende die anderhalf jaar opleiding prima ging. Dit vind ik toch een zeer vervelende situatie.

Ook het feit, dat nu een examen moet worden afgelegd op een andere molen en niet op de opleidingsmolen, vind ik vreemd. Want net als aan een auto moet je ook aan een molen wennen. Bijvoorbeeld aan de vang. De ene molen vangt heel anders dan de andere. Ik ben nog leerling en ga geregeld op pad met Maye Teernstra, een ervaren molenaar, van wie ik veel leer. We draaien op vijf verschillende molens en de ene gedraagt zich heel anders dan de andere. Met het oog daarop lijkt het me dan best moeilijk, dat je examen moet doen op een heel andere molen. En bij een examen ben je al zo gespannen! Zoals wij het eerst hadden bij het GFM was het toch goed?

Overigens vind ik het een fijne hobby en beleef ik zeer veel plezier aan de opleiding bij Laurens Sierkstra en Job Koehoorn (goede en geduldige leermeesters) te Witmarsum. Als aankomend molenaar hoop ik mijn steentje bij te dragen aan het molenbehoud.

Effectief besparen op stoffilters?

Een goeie tip voor een simpele besparing? De levensduur van de stoffen filters die u gebruikt, kunt u gemakkelijk met een factor twee of drie verlengen! Kwestie van ze perfect te laten reinigen door Wilhelmina, een bedrijf dat hierin is gespecialiseerd.

Uiteraard gaat Wilhelmina hierbij buitengewoon omzichtig te werk.

Zo wordt voor elke nieuwe klant eerst een proefwassing verricht. De resultaten hiervan worden in een helder rapport vastgelegd en uitvoerig doorgesproken.

Zodat er geen vuiltje aan de lucht is bij het reinigen van uw kostbare filters.

Wanneer u even belt of faxt zitten we snel bij elkaar aan tafel.

U kunt ook onderstaande bon in een ongefrankeerde envelop stoppen en sturen naar:
Wilhelmina Textieldiensten B.V., Antwoordnummer 23, 5700 WB Helmond.

Wilhelmina

werkt aan schoner werken[®]

Wilhelmina Textieldiensten b.v. Kanaaldijk Z.W. 9, 5706 LD Helmond,
Telefoon: 0492 598181, Fax: 0492 526105.

Steunpunten in Apeldoorn, Bergen op Zoom, Hoogeveen en Woerden.

- BON** Neem a.u.b. contact met mij op voor:
- o nadere informatie over het reinigen van stoffilters;
 - o het maken van een afspraak.

Naam bedrijf.....

Adres.....

Postcode/plaats.....

Naam contactpersoon.....

Telefonisch bereikbaar op nummer.....

Overijsselse Molendag 1999

Voor de zevende keer in successie een Overijsselse Molendag op de eerste zaterdag in september. Het is inmiddels een vast evenement geworden in onze provincie. Maar ook buiten de provincie geniet de Overijsselse Molendag de nodige bekendheid, getuige op de grote aantallen bezoekers van onze molens vorig jaar: meer dan 7000 bezoekers op 39 windmolens, 10 watermolens en één rosmolen.

Overijssel heeft bijna elk Nederlands molentype binnen z'n grenzen, behalve de paltrok en de torenmolen. We kennen twee bedrijfsvaardige windoliemolens (te Zwolle en Rijssen) en eveneens twee bedrijfsvaardige wateroliemolens (te Haaksbergen en Delden). Verder een waterhoutzaagmolen (te Denekamp), een windhoutzaagmolen (te Deventer) en een voormalige windhoutzaagmolen (te Delden), die na restauratie van de stoommachine weer met stoom wordt aangedreven. Voldoende interessants dus voor een bezoek aan Overijssel.

Op de molendag zijn meer dan 40 windmolens en 10 watermolens geopend en/of in bedrijf van 10.00 uur tot 16.00 uur. Tevens is er weer een speciale molentoertocht: de Euregio-molentoertocht. Deze tocht voert u door Twente en zelfs gedeeltelijk door Duitsland.

Inlichtingen bij de VVV-kantoren in Overijssel en/of bij de Werkgroep Overijsselse Molendag, tel. 0541-625954.

Verslag Overijsselse Molendag 1998

Ondanks het regenachtige begin van de zesde Overijsselse Molendag hebben veel mensen er volop van genoten. De wind werkte redelijk mee, zodat de molens zich in al hun glorie konden tonen. Bovendien was er die dag nog een speciale 130 km lange molentoertocht door het dal van de Reest en dat van de Vecht. De deelnemers aan die tocht hadden de unieke gelegenheid om een twaalfal windmolens van verschillend type en gelegen in een aantrekkelijk landschap te bezoeken. De tocht voerde ook langs een aantal molens in zuidelijk Drente.

Bij veel Overijsselse molens had men die dag speciale activiteiten georganiseerd, b.v. oogstfeesten bij *De Hoop* in Almelo, eeuwfeesten bij de *Oostendorper Watermolen* en *De Korenbloem* te Haaksbergen, 'muziek onder de wijk' bij de *Lonneker Molen*, jubileumfeestviteiten bij de *Windesheimer Molen*. Bij de *Haarmühle* in Altstätte had men kinderfeesten, broodbakdemonstraties en een optreden van dansgroepen georganiseerd. Dit alles lokte veel publiek: Haaksbergen 1200 bezoekers, Windesheim 400, Almelo 210 en Altstätte 150. Het totaal aantal getelde bezoekers aan de molendag bedroeg ca. 7200, inclusief de 1200 deelnemers aan de molentoertocht.

Alle molenactiviteiten waren door zowel molenaars als pers op een effectieve wijze bekend gemaakt. Redactionele artikelen in regionale en lokale bladen trokken de aandacht. Ook in programma's op de lokale radio en TV was op duidelijke wijze aandacht geschonken aan de molendag. Menig interview met ter zake kundige molenaars ging de ether in.

De opening van de Overijsselse Molendag werd te Haaksbergen verricht door drs. R. Lanning, lid van Gedeputeerde Staten van Overijssel. In zijn toespraak memoreerde hij, dat de Overijsselse Molendag een goede traditie is geworden en ook moet worden voortgezet. Dit kan dankzij een goede organisatie en de medewerking van vele vrijwilligers. Dat een en ander ook geld kost, is duidelijk en Lanning vond, dat er dienaangaande een goed gesprek zou moeten plaatsvinden tussen Gedeputeerde Staten en de Stichting De Overijsselse Molen. Het resultaat daarvan zou moeten zijn een meer structurele ondersteuning van het evenement door de provincie. Bovendien vond hij, dat de samenwerking met vijf Duitse molens in de grensstreek zou moeten blijven bestaan. Daardoor zou men kunnen ervaren, hoe betrekkelijk grenzen feitelijk zijn.

Bij deze gelegenheid werd door de voorzitter van de Stichting De Overijsselse Molen, de heer W.F.H. Smeenk, een exemplaar van onze molenfolder aan de gedeputeerde aangeboden.

Werkgroep Overijsselse Molendag

Westlandse Molendag: zaterdag 26 juni 1999

Op de laatste zaterdag in juni organiseren de vrijwillige molenaars in het Westland weer de zo langzamerhand traditie geworden Westlandse Molendag.

Opengesteld zijn:

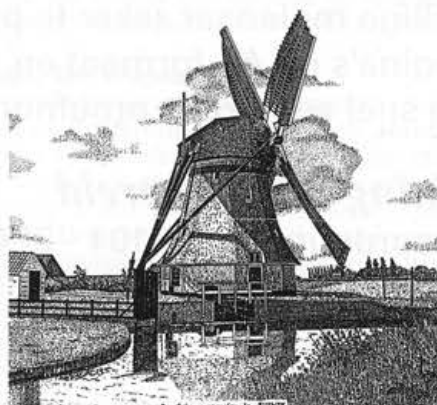
- Schipluiden: Korenmolen *De Korpershoek*
Watermolen *De Groeneveldse molen*
- Delft: Korenmolen *De Roos*
- Rijswijk: Watermolen *De Schaaeweimolen*
- Wateringen: Korenmolen *Windlust*
- Loosduinen: Korenmolen *De Korenaer*
- Monster: Korenmolen *De Vier Winden*
- Hoek van Holl.: Watermolen *De Nieuwlandse Molen*
- De Lier: Molenromp van de molen van de *Oude Lierpolder*, waarin een Crossley motor met vijzel
- Maassluis: Korenmolen *De Hoop*
Watermolen *De Wippersmolen*
- Maasland: Watermolen *De Dijkmolen*

Niet te bezichtigen zijn:

- 's Gravenzande: Korenmolen (wegens restauratie)
- Maasland: Korenmolen *De Drie Lelies*

Op deze dag zijn de molens opengesteld van 9.00 uur tot 17.00 uur. Bij de molens is voor f 5,- een routebeschrijving voor een fietstocht te verkrijgen. Starten kunt u bij elke molen, behalve bij de beide niet te bezichtigen molens. Bezoekt u tenminste vijf molens, dan krijgt u een leuk aandenken!

Bel voor meer informatie: 015-3808432.

Open Dagen Oost-Groninger Molens

De vereniging stelt u in de gelegenheid om de molens in de regio te bezoeken door ze op verschillende zaterdagen of zondagen open te stellen en te 'bemannen'. De molens in onderstaande tabel zijn geopend van 13.00 uur tot 16.00 uur:

- zo 20 juni	Ganzedijk
- za 26 juni	Oude Pekela, Winschoten
- za 3 juli	Vriescheloo
- za 10 juli	Bourtange, Noordbroek
- za 17 juli	Winschoten
- za 24 juli	Vriescheloo, Weddermarke
- zo 1 aug.	Nieuw-Scheemda, <i>Westerse Molen</i>
- za 7 aug.	Vriescheloo
- zo 15 aug.	Ganzedijk
- za 21 aug.	Bourtange, Winschoten
- za 28 aug.	Vriescheloo, Weddermarke
- za 4 sept.	Bourtange, Weddermarke
- za 11 sept.	Nationale Monumentendag
- zo 19 sept.	Ganzedijk
- za 25 sept.	Oude Pekela, Vriescheloo
- zo 26 sept.	Nieuw-Scheemda, <i>Westerse Molen</i>

Inlichtingen: H. Bossen, tel. 0599-313128.

Bovendien kunt u op andere tijden terecht in:

Vriescheloo:	Elke zaterdag en elke zondag geopend van 10.00-16.00 uur.
Farmsum:	Deze molen is elke dinsdagmiddag en elke donderdagmiddag geopend, behalve in de schoolvakanties.
Delfzijl:	Elke woensdagmiddag en elke zaterdagmiddag van 14.00-16.00 uur.
Nw-Scheemda:	Of molen <i>De Dellen</i> , of de <i>Westerse Molen</i> elke maandagavond tot zons- ondergang
Eemshaven:	Molen <i>Goliath</i> elke zaterdag van 13.30-17.00 uur
Wedderveer:	Elke 1e zaterdag van de maand van 13.30-17.00 uur of volgens afspraak: A. Dost, tel. 0597-563184.
Pieterburen:	Volgens afspraak: D.J. Tinga, tel. 0597-563184.
Zuurdijk:	Id. als Pieterburen.

Kent u de **MOLENWERELD** ook al? Het onafhankelijke maandblad boordevol molens en aanverwante zaken als:

- Actualiteiten
- Over mensen en molens
- Molengeschiedenis
- Taal en cultuur
- De molenbiotoop
- Techniek en bedrijf
- Molenbehoud
- Opinie

Niemand met belangstelling voor molens mag de Molenwereld missen; het tijdschrift dat de kennis erover wil verdiepen en verbreden, kennis die een vrijwillige molenaar zeker te pas komt; en dat elf maal per jaar in minimaal 24 pagina's op A4-formaat en rijk geïllustreerd.

Vraag snel een gratis proefnummer plus meer informatie aan!!!!

Stichting Molenwereld

Antwoordnummer 12104 - 2740 WD Moerkapelle
tel. 0320-220397, fax 079-5931303

Nieuws over houtzaagmolen De Ster in Utrecht

De herbouw van houtzaagmolen *De Ster* nadert z'n voltooiing. Sinds eind maart zijn de molenmakers weer aan het werk op het erf. In drie maanden tijd maken zij de molen weer helemaal zaagklaar. In de wintermaanden zijn in de werkplaats in Noord-Holland de onderdelen van het gaande werk vervaardigd.

Wielen, assen, het zaagraam en de zaagslede zijn eind maart pasklaar naar het molenerf vervoerd. Half maart is ook de krukas gegoten. Alle onderdelen samen vormen straks het fascinerende mechaniek, waarmee de molen weer op de wind hout gaat zagen. Ook de wieken en de omloop van de molen worden dit voorjaar afge- maakt.

Vanaf zaterdag 5 juni is de molen wekelijks voor iedereen te bezichtigen. De officiële opening van de molen vindt plaats op woensdag 23 juni. Daaromheen wordt een meerdaags programma georganiseerd met vele aantrekkelijke onderdelen voor jong en oud. De voorbereiding is inmiddels in volle gang.

Als de herbouw is voltooid, is Utrecht in het bezit van het enige complete houtzaagmolenerf in Nederland. Verspreid over het land staan twintig houtzaagmolens, maar nergens meer kan men de originele loodsen en de molenaars- en knechtenwoningen aantreffen. Molenerf *De Ster* beschikt ook nog over een deel van het oorspronkelijke lorriespoor, waarover het gezaagde hout op een lorrie over het erf kan worden verplaatst. Ook deze bezienswaardigheid zal binnenkort weer aanwezig zijn.

Subsidie

Men is erin geslaagd voor houtzaagmolen *De Ster* een grote Europese subsidie in de wacht te slepen. Het Europees fonds voor regionale ontwikkeling steunt het herbouwproject van *De Ster* met maar liefst een half miljoen gulden.

De herbouw van de molen is nl. aangewezen als project binnen het URBAN-programma, waarmee 'Brussel' de wijk Lombok sociaal-economisch steunt. De subsidie betekent, dat de herbouw volledig is gefinancierd en dat de barometer op het bouwboard zijn hoogste stand heeft bereikt. Met de subsidie kan bovendien de

geplande milieutentoonstelling over hout en duurzame energie in de molen worden ingericht.

Ook is het mogelijk geworden allerlei andere activiteiten te organiseren en de molen te promoten. Voor de eerste paar jaren dient de subsidie ook om betaalde krachten in en rond de molen aan het werk te zetten. Na het jaar 2000 moet de molen 'zichzelf kunnen bedruipen' uit de inkomsten van verhuur, betalende bezoekers (groepen) en de verkoop van artikelen.

Windvang

De bomen van de populierenlaan in het Molenpark zijn half maart geknot tot ongeveer vijf meter hoogte. Ook enkele wilgen in het park en op het molenerf zijn in opdracht van de gemeente een kopje kleiner gemaakt. Deze actie heeft ervoor gezorgd, dat de molen straks uit het westen en zuidwesten voldoende wind kan vangen. Vanuit het zuiden en oosten is dat een stuk lastiger. De hoogbouw van Hoog Catharijne wordt alleen maar hoger en als het aan de gemeente en de provincie ligt, verrijzen ook langs de Graadt van Roggenweg zeventig meter hoge kantoorkolossen. Stichting de Sterremolen heeft hiertegen bezwaar aangetekend, maar tot nu toe zonder resultaat. Gelukkig komt de wind meestal uit westelijke richtingen, zodat *De Ster* geregeld zal kunnen draaien.

Diploma

Henk Geerts en Piet van Os zijn sinds kort gediplomeerd vrijwillig molenaar. Op 6 maart ontvingen zij hun getuigschrift op de jaarvergadering van de landelijke vereniging De Hollandsche Molen.

Het examen legden zij vorig jaar al met succes af. Samen met Frits van Benthem gaan ze straks molen *De Ster* weer laten draaien. Vanaf 5 juni zijn de molenaars elke zaterdag actief op *De Ster*. Als de wind het toelaat, zullen zij hout zagen en demonstraties geven.

G. van de Wal
Stichting De Sterremolen

Langs molens aan de IJssel

In het gebied langs de IJssel tussen Deventer en Zwolle vinden we een groot aantal molens. Genoeg om deze buurt eens met een excursie te verkennen.

Op 27 maart 1999 trokken een ruime 40 leerling-molenaars, geslaagde leden en instructeurs van de afdeling Gelderland van het Gilde Van Vrijwillige Molenaars door deze streek.

Deventer, Bolwerksmolen

De eerste molen, die ze bezochten, was *De Bolwerksmolen* in Deventer. Deze achtkante stellingmolen is uit 1863. Het is een houtzaagmolen, waarvan nog één zaagraam in gebruik is. De molen is eigendom van de gemeente. Dat een gemeente niet altijd een goede eigenaar voor een molen is, blijkt hier duidelijk. De molen staat er niet erg florissant bij. Er is erg veel achterstallig onderhoud. Jammer, deze unieke molen (zoveel houtzagers zijn er niet meer), zo dicht bij de stad gelegen, zou beter verdienen. De molen heeft een Oudhollands gevlucht van 21,4 meter. De bovenas drijft via het bovenwiel de bovenbonkelaar aan, welke op de koningsspil gemonteerd zit. Onderaan deze koningsspil bevindt zich een onderbonkelaar, die de krukas, via het

krukaswiel, aandrijft. De krukas heeft een lengte van 6 meter en een dikte van 16,5 cm. Het is een knap staaltje van smeedwerk, vooral omdat hij uit één stuk bestaat. De krukas is voorzien van drie krukken, die in een zuivere drieslag zijn geplaatst. Aan de krukken hangen de drijfstan- gen, die wuifelaars of kolderstokken worden genoemd. Onder aan de wuifelaars bevinden zich dan de zaagramen. De krukas kan behalve op windkracht ook elektrisch worden aangedreven via een ketting.

Posterenk, De Wilpermolen

De tweede molen op het programma was de *Wilpermolen* in Posterenk. Deze pel- en koren- molen is gebouwd in 1736, als vervanger van een enige jaren daarvoor verbrande standerkast *De Ploigh*. De molen verrees circa 1 km westelijk van de oorspronkelijke molenplaats. Bouwtechnisch valt de molen op door zijn aanzienlijke omvang. Er is bij de (her)bouw bepaald niet bespaard op bouw- kosten. De Wilpermolen behoort dan ook tot de grootste en oudste stenen stellingmolens van Oost-Nederland. De molen was uitgerust met vier koppels stenen, gelegen op de tweede zolder, tevens de stellingzolder. Ieder koppel was uitgevoerd voor een andere

taak; men had dus een voersteen, een tarwesteen, een roggesteent en een koppel voor boekweit. De molen heeft een vlucht van 23 meter. De binnenroe is uitgerust met het Ten Have remklepsysteem en de buitenroe met stroomlijnneuzen. Het Ten Have remkleppensysteem is vernoemd naar de molenmaker uit Vorden, die het systeem ontwikkelde. Uitgaande van het Oudhollandse wieksysteem verving Ten Have voor de roe de windborden door een Van Bussel-stroomlijnneus. Het zeildoek maakte plaats voor draaibare houten kleppen, evenwijdig aan de roe. Deze kleppen kunnen gesloten worden, waardoor hetzelfde effect optreedt als met voorgelegde zeilen. Vanaf de staart, aan de achterzijde van de molen, kan men deze kleppen onder het draaien weer open zetten, wat overeenkomt met het zwichten van de zeilen. Dat wil zeggen, dat de molenaar snel en eenvoudig 'twee zeilen' kan bedienen. Behalve dat hebben de kleppen ook een snelheidsregulerende werking. Door centrifugaalkracht en zuiging erachter worden de kleppen opengetrokken, als de molen, bijvoorbeeld in een bui, te snel gaat draaien. Doordat de klep tijdens het opengaan dwars op de draairichting komt te staan, wordt de versnelling van de molen verminderd. Als de tijdelijke windtoename voorbij is, zakt het toerental (de zuiging achter de klep neemt af) en de klep valt weer dicht. Een perfect systeem. Bij de meeste molens met dit wieksysteem vindt de bediening plaats door middel van een zwichtstang door de doorboorde as. In Posterijk is de as niet doorboord en heeft Ten Have gebruik gemaakt van een zwichtring, een soort ring bij de askop, achter het gevluht, met daaromheen een remband, die men via een staalkabel bij de staart kan bedienen.

Terwolde, De Ooievaar

Om als vrijwillig molenaar ook eens een indruk te krijgen van een nog dagelijks in bedrijf zijnde windkorenmolen bezochten we de Terwoldse molen *De Ooievaar*. De molen wordt professioneel bemalen door molenaar Bökkers. Een tragische brand verwoestte de voorganger van deze molen in 1973. Dankzij actie van de plaatselijke bevolking is het uiteindelijk gelukt om hier weer een molen neer te zetten. De voet is geheel opnieuw opgemetseld. Daarop is een achtkant gezet, dat uit een fabriekshal in Deventer komt. Het achtkant is al behoorlijk oud en waarschijnlijk afkomstig uit de Zaanstreek. Deze stellingkorenmolen heeft een vlucht van ruim 22 meter en is uitgevoerd met op één roe fokken en zeilen en op de andere roe weer het remklepsysteem van de Vordense molenmaker Ten Have. Deze molen heeft een doorboorde as voor de bediening van de kleppen. Bij de staart hangen twee kettingen aan de zwichtstok, waarmee de zwichtstang door de doorboorde as en dan via de spin de kleppen kan openen en sluiten. Door middel van het aanbrengen van extra gewichten aan de ketting, waarmee men de klep dichttrekt, kan men het openen van de kleppen tijdens het draaien beïnvloeden. Als men meer gewicht aan deze ketting hangt, gaan de kleppen pas open bij een hoger toerental. Het Ten Have remklepsysteem wordt nagenoeg altijd op één roede toegepast (uitzondering is de molen in Groesbeek, die op beide roeden dit systeem heeft). Bij stilstand zet men de klep evenwijdig aan de roe open. De kleproe wordt dan altijd horizontaal weggezet. Hierdoor heeft de wind geen invloed op de klep, ongeacht uit welke richting het waait. Zou men de roe verticaal wegzetten, dan staan de kleppen ook verticaal open. Bij wind recht van voren is dit geen bezwaar, maar als de wind draait, vangen de kleppen de wind juist op.

Zwolle, De Passiebloem

Ruim tijd was er gereserveerd voor het bezoek aan de schitterende oliemolen *De Passiebloem* in Zwolle, een in 1776 gebouwde stellingmolen met aangebouwde schuren. We werden enthousiast onthaald door de aan-

wezige vrijwilligers. Behalve vrijwillig molenaars en molenaars in opleiding zijn ook de mensen uit de buurt bijzonder actief betrokken bij deze molen. Ondanks het feit, dat er die dag weinig wind was, troffen we deze molen in werking aan. De eerste oliemolen in ons land is voor zover bekend in 1573 door de Vlaming Lief Anderiesz van Moerbeke op een van de wallen in Alkmaar gebouwd. Ook Leeghwater heeft, voordat hij aan de drooglegging van de Beemster begon, in 1607 een oliemolen gebouwd, in De Rijp. De eerste oliemolens waren zonder uitzondering zgn. 'enkele oliemolens'. Ze bevatten alleen een naslagblok en twee of drie stampers, geen stenen. Bijna al deze molens verwerkten hennepzaad en werden daarom ook hennepkoekmolens genoemd. Toen de oliemolens koolzaad te verwerken kregen, voldeed een enkel werk niet en bouwde men grotere molens met een voorslag van zes stampers, een naslag en een stel kantstenen. Dit waren de zgn. 'dubbele oliemolens'. Oliemolens zijn snellopers, die desnoods ook vlagen wind kunnen verdragen. Het zijn lichtwerkende molens. Ze hebben over het algemeen dan ook een gevluht met een vrij vlakke zeeg.

Het werk op een oliemolen gaat als volgt: de olie wordt gewonnen uit oliehoudende zaden. Deze zaden dienen eerst geplet te worden. Daarvoor maakt men gebruik van twee verticaal opgestelde kantstenen. Deze stenen, binnen- en buitensteen, wegen nieuw ongeveer 5000 kg. Ze draaien over een horizontaal geplaatste ligger. De ligger slijt aanzienlijk, zodat er in latere jaren een gegroefde gietijzeren plaat, 10 cm dik op werd gelegd. Een 'loople', ongeveer twintig kilo zaad, wordt op de ligger gegooid. Het zaad wordt door strijkers onder de beide stenen geleid. Voor de binnensteen heet de strijker de *aanstrijker*, voor de buitensteen de *koningsstrijker*. Een derde strijker, de *jongen*, houdt de kuip schoon en is daartoe vaak met een borstel uitgerust. Door de losse houten bak, in het verlengde van de koningsstrijker, de *afloper*, te laten zakken kan men het geplette zaad van de ligger via de schuif in de kuip (houten rand), in de voorslagsmeelbak laten lopen.

Hierna wordt het zaad verhit op het *vuister*, de stookplaat uit vuurvaste steen, met als brandstof turf. Op de gietijzeren plaat bevindt zich een losse ring met een doorsnede van ± 80 cm en een hoogte van ± 20 cm. In deze ring draait aan de roerstok een roerijzer om te voorkomen, dat het zaad aanbakt. Vanuit de voorslagmeelbak wordt de juiste hoeveelheid zaad in de ring geworpen. Als het zaad voldoende verhit is, wordt via een hefboom het roerijzer omhoog gehaald. Aan de voorzijde van de vuisterplaat zitten twee gaten, waaronder men twee kleine wollen zakken hangt, de *bulen*. Door de ring nu naar voren te halen valt het zaad in deze bulen.

Tegenover het vuister bevindt zich het *voorslagblok*, een met ijzeren banden verstevigd blok hout van 70 x 70 cm. In dit voorslagblok, ook wel *laad* genoemd, vindt het uiteindelijke persen plaats. Aan beide zijden van het gat in de laad bevinden zich twee gegoten ijzeren platen van ongeveer 4 cm dikte, de *jaagijzers*. Onder de jaagijzers bevindt zich een plaatje met twee sleuven, corresponderend met enkele gaten in het blok, waar de olie doorheen kan. Aan beide zijden van de jaagijzers zitten iepenhouten blokken, de *kussens*. Verder treft men nog enkele *scheien* en *wiggen* en natuurlijk de *slagbeitel* en de *losbeitel* aan. Door de beide bulen in een *haar* (vervaardigd van paardenhaar en leder) tussen de jaagijzers te zetten en dan met de *slaghei* de slagbeitel steeds dieper het blok in te slaan, drijft men alle onderdelen naar beide buitenzijden en voert men de druk in de buul tussen de jaagijzers steeds verder op, met als gevolg, dat de olie uit het zaad wordt geperst. Deze druk kan oplopen tot 350 atmosfeer!

Na enige tijd schort men de slaghei om

vervolgens de daarnaast hangende *loshei* in werking te stellen. Beide heien worden aangedreven door de *wentelas*. De *loshei* slaat de *losbeitel*, een contrawig, naar beneden. Doordat de *losbeitel* via een touw aan een verende spar is opgehangen, blijft er tijdens het persen onder de *losbeitel* ± 7 cm ruimte over. Door het neerslaan van de *losbeitel* komt de gehele lading van het voorslag weer los en kan men de bulen uitnemen, uit het haar halen en de wollen zak van de koek afstropen. De voorslagkoeken worden nu onder de stampers in het stamperblok gestoken. In het blok zitten komvormige holten met op de bodem een ijzeren plaat. Deze 50 cm diepe uitsparingen noemde men *appelpotten* of *perepotten* al naar gelang hun vorm. De stampers stampen de voorslagkoeken tot meel.

Na verloop van tijd worden de 100 kg zware stampers geschort en kan men het meel met het zgn. uithaaldersbakje uit de potten verwijderen, waarna men het uitzeeft op de naslagzeef. De overgebleven klonten gaan weer opnieuw in het stamperblok. De bewerkingen bij het naslag zijn bijna gelijk aan die van het voorslag. Het vuister is iets kleiner en daardoor is de hoeveelheid meel dat in de buul komt ook kleiner. Verder is een belangrijk

verschil de schuinte van de slagbeitel. Deze is veel steiler, waardoor er nog meer druk op het meel wordt uitgeoefend om de laatste restanten olie uit het zaad te krijgen. De hoeveelheid olie, die in de koeken achterblijft, mag de 6% niet overschrijden. Bij het naslagblok bevindt zich ook het *schelrad*, dat er door middel van een krabelrad voor zorgt, dat na 49 slagen van de slaghei een belletje bij het vuister gaat rinkelen. Dat geeft het moment aan om de slaghei te schorten.

Het naslag op molen De Passiebloem is helaas niet meer bedrijfsvaardig, omdat de fundatie niet meer in orde is. Kantstenen, vuister en voorslag functioneren nog goed. Een zeer leerzame ervaring was het opstarten van de kantstenen. In tegenstelling tot wat er algemeen beweerd wordt, is het heel goed mogelijk om de molen aan te zetten met ingeschakelde kantstenen. Ondanks de geringe hoeveelheid wind liep de molen keurig aan. Dus de stenen hoeven niet in hun werk getrokken te worden, als de molen draait.

Al met een leerzaam dagje op enkele Gelderse en Overijsselse molens.

Dirk-Jan Abelskamp.

Kritiek op het NMD-affiche

Vrijwillig molenaar Nico Varkevisser uit Wassenaar is er altijd benieuwd naar, hoe creatief de makers van het NMD-affiche zijn geweest. Gewoonlijk valt hem dat vies tegen, uitzonderingen daargelaten. Hij vindt, dat er met de huidige techniek toch iets leukers van moet zijn te maken, iets, dat de mensen aanspreekt. Niet alleen een foto van een molen dus.

Hij wil, dat op het affiche tot uiting komt, dat het de vrijwillige molenaars zijn, die op deze dag actief zijn. De naam van het Gilde van Vrijwillige Molenaars moet erop vermeld staan i.p.v. die van de vereniging De Hollandsche Molen; de molenaars zijn op die dag actief, niet De Hollandsche Molen.

Zelf heeft hij enige malen een affiche ontworpen en op zijn werk op de prikborden gehangen. Een voorbeeld laten we hierbij zien. Hij vindt zichzelf geen bijzonder creatief iemand of een goede ontwerper, maar is er zeker van, dat dergelijke mensen wel bestaan. Hij stelt dan ook voor om voor het ontwerpen van het NMD-affiche voortaan een wedstrijd uit te schrijven, met als beloning voor de winnaar een beker of een boekenbon of iets dergelijks.

UIT. DAN BENT U VAN HARTE WELKOM VAN AF
9.30 UUR T/M 16.30 UUR.

LAAT DE MOLENAARS NIET ALS EEN BAKSTEEN
VALLEN DOOR MASSAAL WEG TE BLIJVEN, BVD.

Nico, april 1999.

Een uitzonderlijke NMD op De Zwaluw te Hoogeveen

Op molen De Zwaluw te Hoogeveen verliep Nationale Molendag wel heel anders dan we hadden gedacht en verwacht.

De molen had vanaf september vorig jaar stilgestaan wegens een grondige restauratie. Pas ruim een week voor NMD wisten we, dat we op die dag zouden kunnen draaien. De Gemeente Hoogeveen had voor ons nog snel persberichten doen uitgaan, waarin stond, dat de verantwoordelijke wethouder de molen zou openen.

Omdat de molen zo lang had stilgestaan, had de as bij de halssteen een roodkleurig laagje roest. Om te voorkomen, dat het gevlucht gewoon zou blijven stilstaan, als de wethouder aan het vangtouw zou trekken, waren we lekker vroeg naar de molen gegaan om hem vooraf eerst nog een uurtje te laten draaien.

We hadden net de zeilen voorgelegd, stonden er ineens twee mensen van het NOS-Journaal! "Hoe komen jullie nu net hier terecht?", was onze eerste reactie. Er bleek een goede correspondent van het Journaal in onze omgeving te zitten. Ze maakten opnamen van het draaiende gevlucht van een afstand en van dichtbij en ook binnen maakten ze de nodige opnamen. Daarna zouden ze de openingshandeling door de wethouder opnemen. Nou, dat liep even anders.....!

Een kwartier voordat de wethouder zou komen, begon het wat harder te waaien en dus wilden wij op de buitenroef terug naar twee halve zeilen. Vangen dus. We hoorden een grote klap ergens boven in de molen en vangen?...ho maar! We realiseerden ons direct, dat we natuurlijk niet eerst boven konden gaan kijken, wat er aan de hand was. Nee, als de bliksem de boel uit de wind kruien, dat was het enige, dat we konden doen. We waren gelukkig met ons vieren en dat was zonder meer een geluk op zo'n moment. Daardoor konden we super-

snel handelen. Het werd allemaal opgenomen trouwens.

Nadat we het gevlucht uit de wind hadden gedraaid, kwam de volgende klus: de zeilen moesten er nog af. En natuurlijk was de wind intussen nog verder aangewakkerd. En eens te meer bleek, hoe goed het uitkwam, dat we met ons vieren waren. Hoewel de wind de zeilen nu wilde wegblazen, lukte het ons toch gewoon goed.

Voor de camera heeft ondergetekende daarna nog eens duidelijk kunnen uitleggen, wat er allemaal aan de hand was. In het Journaal van 18.00 uur van die dag zijn we zeker ruim een minuut in beeld en aan het woord geweest. Er kwam geen fiets (het was ook Landelijke Fietsdag) aan te pas! Jammer genoeg was er in het Journaal van 20.00 uur daarna weer dermate veel narigheid uit Kosovo te melden, dat er slechts een flits van ons onderwerp overbleef, want Kosovo is natuurlijk pas echt de harde werkelijkheid.

Toen we naderhand naar boven gingen, bleek het sabelijzer kats doormidden te zijn gebroken. Het stonk trouwens enorm in de kap; een schroeilucht uiteraard! En ja, toen zagen we, dat er een haarscheur in het sabelijzer had gezeten. Het had ons dus ook al eerder kunnen overkomen. Later op de dag kregen we oud-molenaar Broekema uit Dokkum op bezoek. Hij heeft maar liefst 48 jaar in het vak gezeten, maar had nooit meegemaakt, wat ons overkwam. Hij vond trouwens, dat we het allemaal prima hadden opgelost en dat was eigenlijk ook onze eigen conclusie wel. Je moet vooral niet in paniek raken en verder heel snel zijn!

Molenaar Doornbosch heeft 's middags (klasse!) het sabelijzer al gedemonteerd, zodat we zo snel mogelijk weer zullen kunnen draaien.

Ik denk, dat, als iets dergelijks je overkomt, wanneer

copperant 't y coatings b.v.

Het meest complete onderhoudsprogramma voor uw molen.

Copperant biedt alles wat uw molen nodig heeft, zoals:

- Kleurcopperant, vochtregulerende houtbescherming in de bekende molenkleuren.
 - PPP roestwerende verf in diverse molenkleuren.
 - Hydrolin zwaardoek, in diverse molenkleuren, voor uw molenzeilen.
 - Houtworm copperant 330.
 - Plens 70, muurimpregneringsmiddel, overschilderbaar.
- En nog vele andere onderhoudsproducten.

Bel voor meer informatie: Zijlstra & Co Verf b.v. 058-288 77 00

je helemaal alleen bent, alles dermate lang gaat duren, dat de afloop wel eens heel anders zou kunnen zijn. Dan zou het wellicht niet zijn gebleven bij een schroeilucht. Gewoonlijk zijn Hans Valkenhoff en ik samen aanwezig, maar soms is slechts een van ons beiden aanwezig. Gelukkig was tijdens deze gebeurtenis ook collega Wessel Koster uit Emmen op de molen en was Jerry Vondeling, die jaren bij ons is geweest en nu zijn opleiding in

Ruinen afmaakt, er ook. Hij wilde de heropening meemaken, maar is een unieke ervaring rijker geworden. Welke leerling kan tijdens het examen vanuit de praktijk vertellen, hoe je een dergelijke gebeurtenis een goede afloop moet geven?

Bert van Uffelen

Biotoopprijs 1998 voor de gemeente Almelo

De Biotoopprijs is in 1995 voor het eerst uitgereikt. De prijs is ingesteld door Het Gilde van Vrijwillige Molenaars om een belangrijke bijdrage voor het behoud (of een substantiële verbetering) van de molenbiotoop van één of meerdere molens te belonen. Met de publiciteit rond de uitreiking wil het Gilde op een positieve manier in het nieuws komen, als het gaat om de molenbiotoop. Het initiatief hiertoe ontstond tijdens een contactdag van het Gilde, toen men constateerde, dat de molenorganisaties over de biotoop alleen maar negatief in het nieuws kwamen (door ergens tégen te zijn).

Nadat de prijs 3 achtereenvolgende jaren was uitgereikt (aan respectievelijk de gemeenten Geldermalsen en Domburg en aan Gerbrand de Vries), heeft het Gildebestuur gemeend een naam te moeten verbinden aan haar Biotoopprijs. Het voorstel om de naam van Evert Smit te verbinden aan de Biotoopprijs was snel gedaan én aangenomen, want wiens naam past beter bij deze prijs dan die van Evert Smit, dé pionier op het gebied van de bescherming van de molenbiotoop. In 1997 heeft hij de prijs nog zelf kunnen uitreiken aan Gerbrand de Vries. Helaas is het slecht gesteld met Everts gezondheid en heeft hij al zijn activiteiten moeten staken. Hij volgt de ontwikkelingen rond de molens in het algemeen en de biotoopproblematiek in het bijzonder gelukkig nog zo goed mogelijk vanaf zijn bed.

De Evert Smit Biotoopprijs 1998 is op voordracht van de Werkgroep Molenbiotoop toegekend aan de gemeente Almelo voor de manier waarop zij de omgeving rond stellingmolen De Hoop heeft behouden én verbeterd. Vanwege ziekte van de burgemeester van Almelo – de heer M.A.J. Knip –, die er prijs op stelde zelf bij de prijsuitreiking aanwezig te kunnen zijn, moest de uitreiking van de prijs enkele maanden worden uitgesteld. Uiteindelijk vond op 26 april '99 j.l. de uitreiking van de Biotoopprijs plaats. Hierbij waren vertegenwoordigers van de gemeente Almelo, de plaatselijke en regionale pers en omroep, de Stichting Overijsselse Molens, de Stichting Windkorenmolens 'De Hoop' en niet te vergeten de molenaars, aanwezig. Namens het Gildebestuur (dat ook met 3 man was vertegenwoordigd) reikte voorzitter Gerard Sturkenboom de prijs – een geldbedrag en een fraaie oorkonde – uit aan de burgemeester. Deze speelde het geld direct door naar de beherende stichting, die er al een bestemming voor had: een bijdrage voor de aanleg van een nieuwe lichtinstallatie. De ingelijste oorkonde wilde de burgemeester zelf meenemen voor in het gemeentehuis.

In de toelichting ging de voorzitter in op de nood-

Voorzitter Sturkenboom overhandigt de biotoopprijs 1998 aan burgemeester Knip van Almelo

zaak van een passende biotoop als waarborg voor het molenbehoud. Tijdens de voorbereiding van de restauratie, die uiteindelijk in '94/'95 plaatsvond, werd sterk overwogen molen De Hoop te verplaatsen. De buurtbewoners wilden de molen echter behouden. Het resultaat was, dat de molen werd gerestaureerd, het zicht vanaf de straat op de molen ook werd verbeterd (hinderlijke bebouwing en aangeplante bomen werden weggehaald) en de molen thans in en door zijn omgeving wordt gekoesterd. Met een biotoopcijfer van (zeker) 4 heeft deze stadsmolen een goede biotoop en een hoge beleevingswaarde en daarmee een verzekerde toekomst!

Na het officiële gedeelte traden de bestuursleden van de Stichting Windkorenmolens 'De Hoop' op als gastheer c.q. -dame. Samen met de molenaars leidden zij de aanwezigen rond in de molen, waarbij de burgemeester in de kap over de werking van de o.a. de vang uitleg werd gegeven. Vanaf de stelling kon men de ruimte rond de molen zelf aanschouwen.

Alhoewel er - jammer genoeg - weinig 'concurrerende' kandidaten waren, was iedereen het er mee eens, dat de Evert Smit Biotoopprijs 1998 terecht aan Almelo is toegekend.

Gerard Sturkenboom

Korte berichten, oproepen, aanbiedingen

Nieuws van de Molenstichting Goeree-Overflakkee

Op 10 juli a.s. zal de Molendag Goeree-Overflakkee worden gehouden. Alle 11 molens van de stichting zullen dan draaien.

Op dezelfde dag vindt de "Omloop Goeree-Overflakkee" (een 24-uurs wandeltocht langs de dijken van het eiland) plaats. Zoveel mogelijk molens zullen dan 's nachts verlicht zijn en de gehele nacht of een gedeelte daarvan draaien.

De molenstichting heeft thans een eigen website: www.flakkeenet~molens/molens1.html.

Voor het inzamelen van gelden voor een opknappbeurt van stellingkorenmolens 'Korenlust' te Stellendam is opgericht de "Vriendenkring Korenlust". Deze in 1856 gebouwde korenmolens is een van de 11 molens, die in het bezit zijn van de Molenstichting Goeree-Overflakkee. Deze stichting zorgt ervoor, dat de elf molens draai- en maalvaardig blijven. De benodigde gelden hiervoor komen van de vier gemeenten op Goeree-Overflakkee en van de provincie Zuid-Holland en worden verdeeld over de elf molens. Iedere molen heeft een budget voor jaarlijks onderhoud en een budget voor ingrijpende en dure restauraties eens in de 15 à 20 jaar.

Helaas zijn deze subsidies slechts voldoende om het hoogst noodzakelijke onderhoud te financieren. Indien een vrijwillig molenaar, die door de stichting op een van haar molens is aangesteld, voorheen aanwezige werktuigen weer in die molen wil aanbrengen, is daarvoor het geld bij de stichting meestal niet beschikbaar.

In de Korenlust zijn in eigen beheer door enkele vrijwilligers en door de molenaar in de loop der jaren al enkele verbeteringen aangebracht: een kantoortje, een opslagruimte, een antieke motor met bijbehorend

motorkoppel (nog niet in werking), een stortkoker met stortpijp. Deze verbeteringen werden deels gefinancierd met geld, afkomstig van fooien van bezoekers.

De molen heeft een maalvaardig koppel stenen, maar ook een incompleet en kapot koppel. Dat willen wij graag weer opknappen, maar het daarvoor benodigde geld ontbreekt. Sponsors en donateurs kan de stichting ondanks vele pogingen maar moeilijk vinden. Vandaar, dat wij het geld op een andere manier bijeen proberen te krijgen. We hebben daartoe, met toestemming van de stichting, de eerder genoemde Vriendenkring Korenlust opgericht. Wij hopen, dat inwoners en bedrijven wat geld voor "hun" molen beschikbaar willen stellen. Wie weet, slaat dit idee aan en volgen andere plaatsen dit voorbeeld.

U kunt donateur of sponsor worden voor minimaal f 10,=. Stort uw bijdrage op banknr. 30.89.07.582 of op gironr. 36.90.654 van Molenstichting Goeree-Overflakkee onder vermelding van "Vriendenkring Korenlust". Met het op deze wijze verkregen geld willen wij om te beginnen een koppel kunststenen aanschaffen. Hiervoor is ongeveer f 6000,= nodig. Met de volgende f 3500,= willen we de vervanging van de deels nog aanwezige, maar in slechte staat verkerende, houten onderdelen bekostigen. Diverse deskundige vrijwilligers zullen de maalstenen plaatsen en de houten onderdelen repareren of vervaardigen, zodat de kosten zo laag mogelijk blijven. We willen nl. nog meer realiseren, o.a. het terugbrengen in de molen van een pelsteen.

We zijn van plan in de molen een lijst van donateurs op te hangen. Als de maalopstelling hersteld is, komt hierop een plaquette met de tekst: "Deze opstelling is mede mogelijk gemaakt dankzij steun van bevolking en bedrijven van Stellendam."

Wim Ziekman

Stichting Vrienden van de Wateringsche Molen

Het bestuur van de Stichting Vrienden van de Wateringsche molen heeft het bijzondere raam boven de toegangspoort van de molen weer in oorspronkelijke staat laten terugbrengen. De burgemeester van Wateringen, de heer drs. W. v.d. Bos heeft op Nationale Molendag de officiële onthulling verricht.

J.W.M. Gardien, secretaris

Nieuws uit de afgeling Drente van het GVM

Drentse molendag zal worden gehouden op zaterdag 28 augustus. Het is de bedoeling, dat er die dag zoveel mogelijk molens zullen draaien en geopend zijn voor belangstellenden. De Drentse Molendag heeft dit jaar een extra feestelijk tintje, omdat de Drentse Molenstichting dit jaar haar 25-jarig bestaan viert. Voor donateurs van de stichting vindt er op deze dag een molenreisje plaats langs een aantal Drentse molens. Het jaarlijkse affiche toont dit jaar de nieuwe molen van Meppel "De Weert". Het zal voor het eerst worden uitgegeven in kleur op A3-formaat.

De najaarscontactavond zal worden gehouden in café Slomp te Westerbork op 8 oktober a.s. om 20.00 uur.

Er zal een nieuwe molenfolder van de provincie worden uitgegeven.

Meint Noordhoek

Molenaar gezocht in Gorcum

De Stichting Vrienden van de Gorcumse Molens vraagt voor de Oostmolen (Grote Schelluinsekade 2) een gediplomeerd vrijwillig molenaar. De molen verkeert in een uitstekende staat van onderhoud en is maalvaardig. Bewoning van de molen is mogelijk onder voorwaarden. Meer informatie is verkrijgbaar bij H. Phielix, Dalemwal 25, 4201 BS, Gorinchem, tel. 0183-636532, of via ons postadres Stichting Vrienden van de Gorcumse Molens, Postbus 539, 4200 AM, Gorinchem.

Arie van Loon

Vrienden van de Passiebloem te Zwolle

Oliemolen De Passiebloem is iedere eerste zaterdag van de maand geopend van 10.00 - 13.00 uur en iedere derde zaterdag van de maand van 10.00 - 16.00 uur. Bij voldoende wind zal men op deze derde zaterdag olie slaan. De olie is in de molen te koop en kan worden gebruikt voor het veredelen van hout, het maken van olieverf, het zachthouden van kwasten, het onderhoud van natuursteen, het onderhoud van zadels en zelfs ter bestrijding van een moeilijke stoelgang.

Als de vrijwillige molenaars op doordeweekse dagen of de andere zaterdagen tijd hebben, zullen zij de Passiebloem ook dan laten draaien. Als de blauwe wimpel boven uit de molen hangt, is de molen open voor bezoekers.

Voor het op bovengenoemde zaterdagen rondleiden van bezoekers en het beantwoorden van vragen van belangstellenden zoeken wij vaste vrijwilligers. Daarvoor kunt u u aanmelden bij Ali Nijenhuis, tel. 038-4547763.

Ter verbetering van de windvang van de molen zal men een aantal bomen kappen of verplanten. Deze bomen staan in een gebied met een straal van 100 m rond de molen. De kap ervan vindt binnenkort plaats; de verplanting volgend jaar. Daarvoor in de plaats komen nieuwe groenvoorzieningen, maar die zullen bestaan uit bomen, die niet zo hoog worden, b.v. knotwilgen. De Passiebloem houdt dus een mooie groene omgeving.

Op Overijsselse Molendag, 4 september a.s. willen wij in de molen een expositie over De Passiebloem inrichten. Wij zijn daarom op zoek naar materiaal, dat betrekking heeft op de molen: foto's, afbeeldingen, schilderijen, verhalen e.d. Wij doen dan ook een beroep op u om dergelijke zaken voor één dag aan ons ter beschikking te stellen voor het inrichten van de expositie. Wilt u hieraan meewerken, dan verzoeken wij u om contact op te nemen met:

Engelbert Groen
Brederostraat 121
8023 AS Zwolle
E-mail: groen.nl@yamanouchi-eu.com
tel.: 038-4530375

Reactie op "De bliksemafleidercontrole in 1998"

Nico Kroese uit Den Ham meldt: Ik ben sinds kort molenaar op de Besthmener molen in de gemeente Ommen, waar nog vier molens staan. Toen ik het stuk over de bliksemafleidercontrole (Gildebrief 99/1) las, stelde ik meteen aan een collega voor een aanvraag voor alle Ommer molens te doen. Hij vertelde me, dat de bliksemafleiders van deze molens ieder jaar worden gecontroleerd. Vandaar, dat er geen aanvraag uit Ommen komt.

Over de neiging van molens "uit zichzelf" ruimend om te kruien

Dezelfde Nico Kroese uit Den Ham heeft een opmerking over de neiging van molens "uit zichzelf" ruimend om te kruien:

Daarvoor wordt wel het gyroscopisch effect als oorzaak genoemd. Dit is echter de reactie van een draaiende massa op het verdraaien van de as, waaromheen die massa draait, of in andere woorden: het feit, dat een draaiende massa in hetzelfde vlak wil blijven draaien. Vliegtuigen en ruimtevaartuigen maken hiervan gebruik voor navigatie.

De volgende twee effecten kunnen het zelfkruingsverschijnsel verklaren:

1. De wrijving in de koningsspil en de eraan gekoppelde werktuigen (maalstenen, schepraderen, kollergang enz.). Immers de bonkelaar draait tegen de klok in en oefent daarmee een tegengestelde kracht uit op het bovenwiel. Zet in gedachten de bonkelaar maar vast, terwijl de wieken draaien, dan draait de kap ruimend om de bonkelaar heen. Molens zonder koningsspil vertonen dit verschijnsel niet.

2. Het toenemen van de windsterkte met toenemende hoogte boven het aardoppervlak. Vlak boven de grond is er nauwelijks wind, maar vanaf de grond neemt de wind met de hoogte toe. Het gevolg is, dat de roeden bovenin flink wat meer wind krijgen dan onderin.

Omdat het draaipunt van de kap achter het assenkruis ligt, wekt deze grotere kracht een koppel op, dat de kap ruimend om tracht te draaien. Ga in gedachten maar uit van een zeer licht kruierende molen en duw dan met een reuzenhand de roeden alleen rond, als ze zich in de bovenste draaicirkelhelpt bevinden: de kap gaat dan ruimend kruien.

De redactie is benieuwd, of deze theorie van Nico Kroese reacties zal opleveren. U kunt natuurlijk ook persoonlijk met hem in discussie treden.

Zijn adres: Nico Kroese
Lagemaat 9
7683 XN Den Ham
tel. 0546-673448

Melick heeft na 54 jaar z'n Prins Bernhardmolen terug

Op Nationale Molendag werd in Melick de Prins Bernhardmolen feestelijk geopend. Het is de vierde standerdmolen, die op deze schitterend gelegen plaats is opgericht. Voor de bouw van deze halfgesloten standerdmolen tekende Adriaens Molenbouw BV. De Stichting Molen Prins Bernhard heeft ter gelegenheid van de ingebruikname van de molen een boekje uitgegeven, waarin de eeuwenoude geschiedenis van de drie voorgangers van deze molen en de bouw van de huidige molen zijn beschreven en in beeld gebracht. Uit dit boekje heeft de redactie het volgende uittreksel gemaakt:

De herbouw van de molen werd zowel in woord als in financieel opzicht mogelijk gemaakt door de Gemeente Roerdalen, de Provincie Limburg, het Waardevol Cultuurlandschap midden-Limburg (WCL), de Stuurgroep Nadere Uitwerking Brabant en Limburg (NUBL), het Bedrijfsleven en vele particulieren. De Stichting spreekt een posthuum dankwoord uit aan de overleden eerste voorzitter van de stichting, de heer Walter Paulis, onder wiens bezielende leiding en onvermoeibare inzet zeer veel werk is verzet.

Geschiedenis

Over de eerste molen op deze plek zijn nauwelijks gegevens terug te vinden. Uit onderzoeken is gebleken, dat deze molen in de achttiende eeuw wegens ouderdomsverschijnselen moest worden vervangen. Ervoor in de plaats kwam een overigens ook reeds hoogbejaarde standerdmolen, die niet minder dan 300 jaar (!) had gestaan in het Duitse Arsbeck. Die molen werd geschonken door de graaf van Schaesberg, keurvorst van de hertog van Gulick.

Deze tweede molen raakt op 22 september 1924 in brand. De brandende molen is door z'n hoge ligging op de Molenberg aan het begin van de Waterschei vanuit alle richtingen goed te zien. Over de oorzaak van de brand lopen de meningen uiteen. De een beweert, dat de molenaar tijdens het scherpen van de molenstenen een petroleumlamp heeft omgestoten, terwijl de ander beweert, dat blikseminslag tijdens een hevig onweer de oorzaak was. In ieder geval "leverde het een

fantastisch schouwspel op, doordat op het hoogtepunt van den brand, de brandende wieken begonnen te draaien en als het ware een treurig vuurwerk aan den hemel zichtbaar werd..."

Molenaar Faems zet zijn bedrijf na de brand voort met een "machinale maalderij met diesel". Maar al in 1925 verkoopt hij die aan P.H. Mertens. Deze moet op zijn beurt al het volgende jaar wegens ziekte tot verkoop van de molen overgaan. H. v.d. Venne uit Melick wordt de nieuwe eigenaar. Ook hem gaat het niet lang voor de wind, want in 1932 ontploft de dieselmotor, terwijl het voor 1200 gulden nieuw gekochte exemplaar een paar jaar later bevriest.

Van de Venne, die het dan financieel zeer zwaar krijgt, krijgt gelukkig hulp van zijn beide zoons. Het drietal werkt vanaf dat moment aan het realiseren van een lang gekoesterde wens, nl. het opnieuw opbouwen van een standerdmolen in de Waterschei.

De derde molen

Jhr. dr. F. van Rijckevorsel, voorzitter van de vereniging De Hollandsche Molen, schrijft op 13 januari 1935 aan burgemeester Douwen van Melick en Herkenbosch:

"Zeer geachte Heer Burgemeester, Voor eenigen tijd vernam ik van den Heer Chr. van Bussel, oud-secretaris van den Limb. Molenbond, dat de molenaar v.d. Venne plannen had om weer ter plaatse, waar de oude standerdmolen gestaan heeft, nu weer een nieuwe neer te zetten.

Hij kan een prima standerdmolen koopen voor circa fl. 400,-, terwijl deze kan worden gebracht voor fl. 1800,- à fl. 2000,-. Dat is niet veel voor een prachtmolen.

Een zeer goede molenmaker hiervoor is molenmaker Adriaens uit Weert. Deze had de opdracht tot bouwen reeds gekregen - naar hij mij zeide - en nu plotseling zegt de mulder: "Gij moogt wel bouwen, doch geld heb ik er niet voor".

U begrijpt, dat waar de molenmaker niet voor niets kan werken, dit zeer onaangenaam is, en er is kans, dat er van den bouw niets terecht komt. Daar komt nog bij, dat zijn motor vrij versleten is, zoodat hij toch binnenkort een nieuwe motor moet koopen, dit zou hij kunnen uitsparen door het koopen van den molen.

Zoude U niet Uw invloed kunnen aanwenden, om deze zaak opgelost te krijgen? De molen zou een sieraad zijn voor de omgeving.

Inmiddels hoogachtend,
Uwe dw.,
F. van Rijckevorsel

Burgemeester Douwen stelde zich direct positief op. Door de inzet van beide heren werd bereikt, dat de Stichting "Het Limburgsch Landschap" een subsidie van f 50,- beschikbaar stelde onder voorwaarde, dat "De Hollandsche Molen" minstens het dubbele zou bijdragen.

Mede door deze financiële ondersteuning kon voor een totaalbedrag van f 3000,- de niet meer in gebruik zijnde standerdmolen van de gebroeders Berkers uit Someren naar Melick worden vervoerd en in de Waterschei weer opgebouwd. Het bouwplan van de molen

werd verzorgd door Chr. van Bussel uit Weert, terwijl de eerder genoemde molenmaker Hub. Adriaens voor de bouw werd aangesteld.

Op 17 april 1937 werd de nieuwe molen, die op verzoek van prinses Juliana "Prins Bernhardmolen" werd gedoopt, geopend. Pastoor Tindemans zegende de molen in en gouverneur Van Sonsbeeck stelde de molen in gebruik.

V Fa. J. J. Vendrig & Zn.
GROOT- EN KLEINVERPAKKING

VENDRIG'S PAPIERENZAKKEN VOOR UW BAKKERSMEEL:

Wij leveren zakken van

1-30 pond.

Zakken van 25 kg.

Wit en bruin.

Het bedrukken van de zakken met uw eigen molen is mogelijk.

Bel geheel vrijblijvend voor onze concurrerende prijzen.

Julianalaan 15
3417 GJ Montfoort
Tel. 0348-471521
Fax. 0348-471512

Malen om den brode?

- * baktarwe / bakrogge
- * meel, bloem en mixen
- * *Natuurgraan*
- kleinverpakking
- * levering door heel Nederland
- * advisering

**MOLEN
DE HOOP
WERVERSCHOOF**

Zijdwerk 15 - 1693 NZ Werverschoof
telefoon 0228-582720 - fax 0228-581314

Wij produceren onder H.A.C.C.P.

De Tweede Wereldoorlog

De Tweede Wereldoorlog zou aan de molen helaas niet ongemerkt voorbijgaan. Deze oorlog zou de verwoesting van minstens 60 Limburgse en minstens 50 Brabantse molens veroorzaken. Ook de Prins Bernhardmolen ontkwam niet aan dit lot.

De dorpen van de Roerstreek waren vanaf september 1944 onder zware Duitse druk komen te staan. De meeste inwoners moesten gedwongen naar de noordelijke provincies emigreren. V.d. Venne mocht echter blijven om d.m.v. het malen van granen te voorzien in de voedselvoorziening.

De molen van Melick werd door zowel de Duitsers als de geallieerden beschouwd als een gevaar, omdat hij dienst zou kunnen doen als uitkijkpost van de vijand. De molen werd dan ook doelwit van beschietingen. Toen molenaar v.d. Venne op de vroege ochtend van 29 januari 1945 zijn dagelijkse inspectieronde maakte in en rond de molen, zagen de geallieerden, dat de deur van de molen openging en dachten, dat er Duitsers zaten. Ze begonnen een beschieting, als gevolg waarvan de molen om half elf voor de eerste maal werd getroffen. Al direct werd duidelijk, dat de molen daardoor niet meer bruikbaar was. De Engelsen waren echter nog niet tevreden. 's Middags hervatten ze de beschieting en de molen kreeg nog eens zeven voltreffers.

De rond de molen gelegeerde Duitsers op hun beurt begrepen, dat de molen voor de Engelsen dienst zou blijven doen als markeringspunt. Nog diezelfde dag bleven ze de molen op m.b.v. acht zware pantsermijnen. Molenaar v.d. Venne had nog geen acht jaar plezier gehad van z'n nieuwe molen....

Voor de tweede maal spande Jhr. van Rijckevorsel zich in voor v.d. Venne. Hij zorgde ervoor, dat v.d. Venne zijn maalbedrijf elders in de Waterschei kon voortzetten met de inmiddels opgeknapte molen van v.d. Venne sr., die echter werd aangedreven door een elektromotor. Deze bedrijvigheid duurde nog tot ver in

de jaren zeventig. Doordat er in de nabije omgeving een industrieterrein werd gevestigd, nam het landbouwareaal in de buurt van de molen steeds verder af en liep het aantal maalopdrachten steeds verder terug. Noodgedwongen sloot v.d. Venne daarom zijn maalbedrijf en ging over op de pluimveehouderij. De molenaarsfamilie heeft het verlies van de windmolen echter moeilijk kunnen verwerken en v.d. Venne jr. zou heel graag weer op wind willen malen en het zoeven van de wieken willen horen.

Even was er hoop in de jaren zestig, toen de standerdmolen van Baexem zodanig in verval raakte, dat er naar andere mogelijkheden voor deze molen werden gezocht. De heer Korpershoek, directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg leidde vanaf 1963 de onderhandelingen tussen de gemeenten Baexem en Melick-Herkenbosch. Het gemeentebestuur van de laatste gemeente wilde voor de overplaatsing en restauratie van die molen f 15.000,- op tafel leggen, maar uiteindelijk wilde Baexem de molen voor de eigen gemeente behouden.

Stichting "Molen Prins Bernhard"

Gemeentelijke herindeling leidde eind jaren tachtig tot de samenvoeging van de gemeenten Melick-Herkenbosch en Vlodrop. De nieuwe gemeente kreeg de naam Roerdalen en beschouwde bevordering van de recreatie en natuurbeheer binnen de gemeentegrenzen als enkele van haar belangrijkste taken. De Stichting "Recreatie Roerdalen" wordt opgericht in 1993. Deze stichting werkt samen met de gemeente aan het uitbreiden van recreatieve en toeristische voorzieningen en aan het behoud van het cultureel erfgoed. Er worden tal van wandel- en fietsroutes uitgezet.

In Melick mist men echter een belangrijke toeristische trekpleister en daarom denkt men er na over de wederopbouw van de Prins Bernhardmolen. Een en ander leidt op 23 april 1994 tot de oprichting van de Stichting Molen Prins Bernhard. De stichtingsakte wordt ondertekend nabij de standplaats van de laatste molen. Op 30 september 1997 krijgt de firma Adriaens Molensbouw te Weert de opdracht tot de bouw van een nieuwe standerdmolen op de eeuwenoude plek in de Waterschei.

Alleen, de molenbiotoop is in de loop van de laatste tientallen jaren grondig gewijzigd, zeg maar verslechterd. De Waterschei wordt thans gekroond door een brede bomenrand en in een kleine onderbreking daarvan staat de nieuwe Prins Bernhardmolen. Een gedicht van Henk Wenteler maakt daarvan - onbedoeld - gewag:

Trots sta je daar, hoog verheven,
Waar ooit eens was de paarse hei.
Je geeft karakter en kleur aan 't leven
Je hoort bij Melick en de Waterschei.

Molen in 't Melickse groen verscholen,
Molen, die ons nooit verliet.
't Kon niet: "Melick zonder molen".
't Was ons eigen Melick niet!

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

ten behoeve van de opleiding tot vrijwillig molenaar

HET ENTREEPAKKET

De basiscursus - voor zover gereed.
Alle lesstof wordt herschreven en zal in de komende jaren verschijnen.

Verzamelinformatie:

Praktisch lesmateriaal

De leden in opleiding dienen dit lespakket bij aanmelding aan te schaffen. Het bevat de benodigde theorie voor de opleiding.

De prijs bedraagt f 70,-.

UITGAVEN TER VERBREIDING VAN DE KENNIS OVER MOLENS

Informatie XXII - Bovenassen

Prijs: f 12,50 (incl. porto).

Informatie XVI - Waarom draaien molens linksom.
Waarom helt de bovenas. De tonmolen.

Prijs: f 12,50 (incl. porto).

Wiekssystemen voor polder- en industriemolens

Te bestellen door overmaking van f 25,- (incl. porto) op
ABN AMRO rekening 55.44.45.050

t.g.v. G.J. Pouw te Naarden

~~Informatie XX~~

~~Kruiwerken.~~

~~Prijs: f 10,- (incl. porto).~~

Informatie XXI - Weercursus.

Prijs: f 12,50 (incl. porto).

GRATIS UITGAVEN

- Statuten en het Huishoudelijk Reglement
- Bladen voor het maalboekje voor leden in opleiding en geslaagde leden
- Examineisen
- Modelcontract vrijwillig molenaar
- Folder Gildeverzekeringen

Voor inlichtingen over de Gilde-uitgaven en bestellingen kunt U contact opnemen met:

de ledenadministratie

Mevr. E.N. Pouw-Schipper

Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden

tel.: (035) 694 54 28

(niet op zaterdag, dan zijn wij op de molen!)

AANBEVOLEN LITERATUUR VOOR DE OPLEIDING

Molens

Ir. F. Stokhuijzen

Kopie op A4-formaat.

Prijs: f 25,- (incl. porto).

Te bestellen bij de ledenadministratie.

Opleiding Watermolenaar

Ing. J. den Besten

Te bestellen door overmaking van

f 50,- op girorekening 139754 t.n.v.

J. den Besten te Loenen aan de Vecht.

Zingende Stenen

D.J. Abelskamp

Prijs: f 45,- (incl. porto).

Rond Zingende Stenen

D.J. Abelskamp

Prijs: f 45,- (incl. porto).

Beide boeken zijn te bestellen door overmaking op girorekening 148232 van Rabobank Midden-Westland t.g.v. rekening 13.53.85.210 van G.W.M. Barendse, penningmeester van de Cursuscommissie, te Poeldijk.

Bestelt U beide boeken gelijktijdig, dan is de prijs f 80,- (incl. porto).

Veiligheid op Wind- en Watermolens

"De Hollandsche Molen"

Prijs: f 10,- (incl. porto).

Te bestellen bij de ledenadministratie.

De volgende Gildebrief verschijnt omstreeks:

15 september 1999

HET GILDE VAN

MOLENAARS